DECRETA PRO VINCIALIS CONCILII SENONENSIS:

celebrati ſub Reuerendiſſimo domino, Antonio a Prato: tituli ſanctæ Anaſtaſię preſbytero Cardinali, Senonenſi archiepiſcopo, Galliarum & Germanię primate, necnon Albigienſi epiſcopo, Franciæ Cancellario. Anno domini Milleſimo, quingenteſimo, viceſimooctauo.

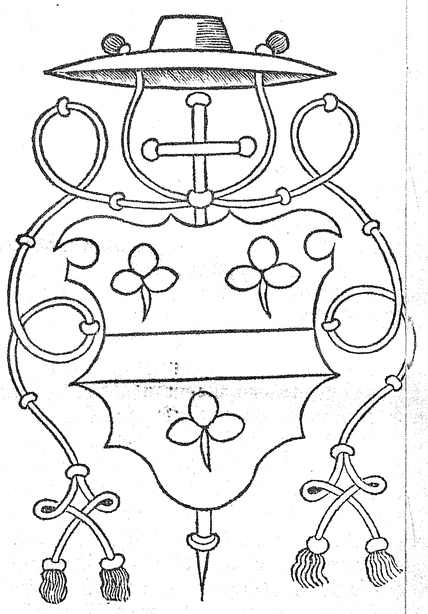

PARISIIS
Ex officina Simonis Colinæi.
1 5 2 9

CVM PRIVILEGIO

DECRETA PROVINCIALIS CONCILII SENONENSIS:

celebrati ſub Reuerendiſſimo domino, Antonio a Prato: tituli ſanctæ Anaſtaſię preſbytero Cardinali, Senonenſi archiepiſcopo, Galliarum & Germanię primate, necnon Albigienſi epiſcopo, Franciæ Cancellario. Anno domini Milleſimo, quingenteſimo, viceſimooctauo.

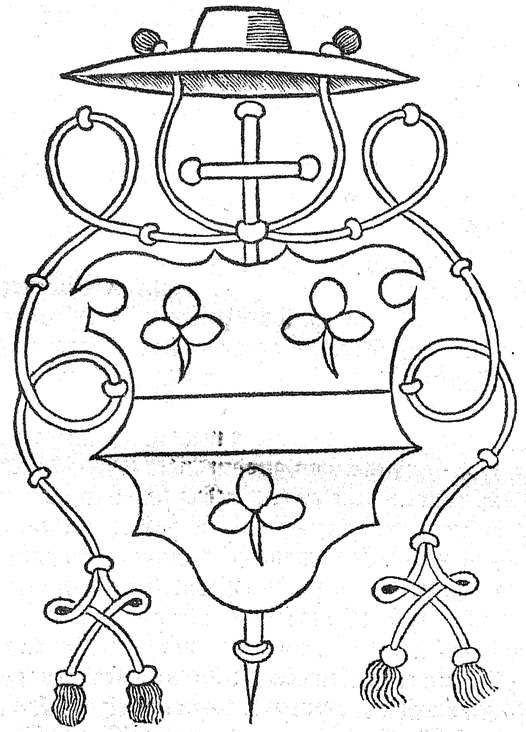

PARISIIS
Ex officina Simonis Colinæi.
1 5 2 9

CVM PRIVILEGIO

FRancoys par la grace de dieu Roy de france/ Aux preuost de Paris/ Bailly de Sens & a tous noz aultres iusticiers ou a leurs lieuptenãs salut. Receu auõs lhumble supplicatiõ de noz bien aimez Guillaume Danont/ & Simon de Colines/ libraires iurez de Luniuersite de Paris: cõtenant que par le commandemẽt de nostre treschier feal & grãt amy le Cardinal de Sens/ Chancellier de France/ ilz ont redige & faict rediger par escript le concile prouincial du diocese & prouince de Sens: tenu & celebre a Paris en lan mil cinqcens vingthuit. Et aussy vng aultre liure/ intitule Cõpẽdium veritatum: qui est la declaration des Decretz/ touchans la saincte foy catholique: compose par maistre Josse Clichtoue/ docteur en saincte theologie. Et en ensuyuant le commãdement dudit Cardinal Chancellier/ ont dresse moules/ qui sont prestz a imprimer lesditz liures. Enquoy faisant/ ilz ont applique grãt espace de temps/ mis & fraye plusieurs sommes de deniers. Lesquelz ilz ont intention recouurer en vendant & distribuant lesditz liures apres limpression diceulx. Toutesfoys ilz doubtẽt que apres ladicte impression aultres libraires se voulsissent ingerer de semblablement iceulx imprimer/ vendre & distribuer: qui seroit leur tollir & emporter la commodite de leur labeur/ fraiz & mises/ si par nous ne leur estoit sur ce pourueu de nostre grace/ prouision & remede conuenable humblement requerant icelle. Parquoy nous ces choses cõsiderees/ inclinans a la supplication & requeste desditz supplians/ desirans leur subuenir a ce quilz puissent emporter commodite de leurs labeurs/ fraiz/ & mises. Pour ces causes & aultres a ce nous mouuans/ leur auons permis & octroye/ octroyons & permettons/ que durant le temps & terme de trois ans prochainement venans/ aultres que lesditz supplians ou ceulx qui auront charge/ congie/ licence/ & prouision deulx ne puissent imprimer/ vendre/ ne distribuer lesditz liures. Si vous mandons & commettons par ces presentes & a chascuy de vous sur ce requis/ que de nostre presente permission & octroy/ vous faictes souffrez lesditz supplians iouyr/ & vser plainemẽt/ & paisiblement/ en faisant faire inhibition & deffence de par nous sur certaines & grandz peines a nous a appliquer a tous libraires/ & aultres quelcõques/ & a voix publique si besoing est/ que durãt ledict temps de trois ans ilz nayẽt a imprimer/ vendre/ ne distribuer lesditz liures sans congie & permission desditz supplians. Et a ce faire & souffrir contraignez ou faictes cõtraindre tous ceulx quil appartiendra/ & qui pour ce seront a contraindre par toutes voyes & manieres deues & raisonnables/ car ainsy nous plaist il estre faict. Donne a Paris le seiziesme iour de Septembre. Lan de grace Mil cinqcens vingtneuf. Et de nostre regne le quinziesme.

Par le Roy a vostre relation.

Des landes.

ANTONIVS miseratione diuina, tituli sanctæ Anastasiæ, sacrosanctę Romanę ecclesię presbyter cardinalis, archiepiscopus Senonẽsis, Galliarum & Germanię primas, Albigiensis episcopus, ac Franciæ cãcellarius: vniuersis præsens hoc scriptum inspecturis, salutem in eo qui est omnium vera salus. Cum frequens conciliorum celebratio, agri dominici præcipua sit cultura: quæ vepres, spinas & tribulos hæresum extirpat, excessus corrigit: deformata reformat, & vineam domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit. Generalia autem, non facile possint aut soleant adunari: quibus suboleſcentes errorum fibræ, animaduersionis tempestiuæ sarculo præcidantur. prouide admodum a sanctis patribus institutum est: vt metropolitani prouincialia subinde concilia conuocarent. quibus, vna cum suis suffraganeis: irrepentibus animorum morbis & commissæ sibi plebis contagioni, digna cautione mederentur. Quod etsi semper vtiq; fuerit non segniter obseruandum, ea tamen sese nobis obtulit necessitas: vt in tanta curarum nostrarum mole, nulla dilatione negocium tam sanctum protrahi pateretur. Siquidem cum grauis & læthifer morbus afflictat corpus ac depascit: adhibenda est eueſtigio salutaris medicina sine vlla procrastinatione. quæ propulsato morbo, pristinam ægroto sanitatem instauret. Et periculosa tum solet esse mora: cum per illam languor exitialis inualescit amplius, & valentiores sumit vires. Quid igitur factitandum: cum extrema quædam animorum pestis immaniter grassatur in omnes, & lue sua mortifera longe lateq; debacchatur? Nonne reiecta omni prorogatione, incunctanter occurrendum est & mature tam pestilenti malo: remedijs salutaribus & accommodis? ne si oscitanter idipsum & lente agatur: interea tabes illa pestifera latius proserpat in plures, & diffusius propagetur. Tale autem quiddam nostra accidisse ætate circa fidei & morum corruptelam: vel tacentibus linguis, res ipsa plane loquitur. Adesse iam tempora illa periculosa, de quibus ad Timotheum scribit apostolus: 2. Timo. 3.
ipsa rerum experientia dilucide cõprobat. Tanta enim Martini Lutheri & perditorũ quorundam hominũ auspicijs, in orthodoxam fidem pestis efferbuit, tam grauis ecclesię procella superioribus hisce diebus incubuit: vt electi (quod est apud Matthæum) propemodũ viderẽtur in errorem Matth. 24.
induci, & dirum concussæ Petri nauiculę naufragium intentari. Nempe eo demẽtię proruperũt ecclesiæ perduelles, in eã venere perfrictæ frontis

impudentiam:dum extinctarum quondam hęresum cineres exuscitant, dum hæresiarchas ab omni fideliũ theatro quondã explosos,orthodoxis patribus anteponunt: vt sacrosanctam cõciliorum authoritatem respuant,nullum vel apertissimum scripturæ locum non deprauent, sed corruptum atque adulteratum in suam vtcunq; sententiam detorqueant. Ne serpat itaque latius hic cancer,ne quis e commissa nobis plebe, vanæ cuiusdam libertatis prætextu aut adulterino scripturarũ fuco deceptus, tam dirum ac pestilens venenum hauriat:de suffraganeorum nostrorum consilio decreta quædam promulgari iussimus, quibus exitiale Lutheri & cæterorum id genus hæreticorũ virus,aliqua ex parte detegatur. Adiectæ sunt & nonnullæ constitutiones,quibus insolescentes nostra tempestate mores & suppullulantes quidam excessus comprimãtur. Disciplinæ tamen ordinem secuti,a generali primum decreto susceptum fidei negociũ inchoamus : ad specialia subinde progressuri. Datum Parisijs, anno domini millesimo,quingentesimo,vicesimooctauo : die vero vicesima mensis Februarij.

SCRIBENS REGIVS PSALtes de ecclesia eiusq; aduersarijs,& vano atq; inani eorum conatu. Sępe(inquit)expugnauerunt me a iuuentute mea:dicat nũc Israel. Sæpe expugnauerũt me a iuuentute mea:etenim non potuerunt mihi. Quibus sane verbis indicat, ecclesiæ vel a primordijs suis hostes non defuisse: qui atrociter quidem illam impugnarunt, sed minime deuicerunt: hostiliter quoq; exercuerunt, sed non pro sua potuerunt libidine extinguere. Quare cum præposuisset. Sæpe expugnauerũt me a iuuentute mea:mox subiunxit.etenim nõ potuerunt mihi.quod idem facile cognoscet: quisquis veteres hæresiarchas & eorum errores paululum discusserit. Nam a plurimis aduersarijs oppugnatam ecclesiam fuisse percipiet: sed semper de illis nobiliter triumphasse. Impugnarunt in primis ecclesiam in primo suę iuuentutis flore: Simoniani, Nicolaitæ, Gnostici, Carpocratiani, Chiliastæ, Ebionei, & pleriq; alij hæretici. qui falso arbitrati vafris suis argutijs & dolis, supplãtare ecclesiam, tanq̃ fumus euanuerunt: ecclesia autem victrix gloriosaq; permansit. Subsecuti sunt deinde alij, ecclesiam insidiosius & occultius adorti : qui sacras literas aliquatenus suscipientes, & nudo earum cortici inhærentes: eius authoritatem nõ solum moliti sunt imminuere, verum etiam prorsus eneruare. Huiusmodi fuerũt: Manichęus, Aerius, Vigilãtius, Valdo, Marsilius Patauinus, & Ioannes Vvicleuus. At frustra id tẽtarunt: quandoquidem solido fundamẽto innixa, euerti non potuit. Voluit nempe deus tantam esse ecclesiæ suæ stabilitatem & potestatem : vt per eam veluti per infallibilem quandam regulam, ad salutem mortales dirigerentur. Nam vt sanctæ scripturæ contestantur, nulli ad vitam beatam patet aditus, qui ecclesiam certe non audiat, aut qui ab eius communione exclusus sit. Nec certe gloriari possunt hæretici: quasi apud illos resideat ecclesia catholica. Nam cũ illa sit vniuersalis, omnesq; fideles complectatur (alioqui: catholica non esset) angulis aut latibulis hæreticorum nequit circunscribi. Huic accedit: q̃ in integritate fidei, ecclesia catholica eadem semper perseuerat, nec vllis erroribus coinquinatur. At cõtra, nefarijs suis conuenticulis veluti infamibus prostibulis fidem hęretici prostituere ac violare satagunt: dum impie in suis adinuẽtionibus fornicantur. Præterea, in finem vsq; seculi, iuxta Christi pollicitationem, perduratura est ecclesia catholica: quod nullis adhuc hæreticorum sectis contigit. Quare non potest apud hęreticos catholica ecclesia residere: licet secus arbitrati sunt Manichęus, Aerius, Vigilãtius, & cæteri prenominati.

Psalmo.128.

Matthæi.28.

Matth.28.

Quorum perniciosos errores paulo diffusius explicare constituimus: q̃ ijdem sint aut fere similes illis, qui hac tempestate repullulare videntur. Præfatorũ itaq̃ hęresiarcharum primus fuit nõ minus impius q̃ ridiculus, Manichæus. qui tollens liberum arbitrium, duplicem in homine statuit naturam: alteram bonam, alteram malam. & bonam quidem a deo, immo de dei substantia conditam asserit: & eandem semper bene agere, malam vero a principe tenebrarum: semper male. Agunt enim iuxta illius sententiam non libere & voluntarie, sed necessario & naturaliter: ob idq̃ nihil imputandum putat humanæ voluntati, sed naturis illis, maxime inter se contrarijs. Nec ea in re: multum distat a Manichæo Lutherus. Nam cuncta quæ ab homine fiunt, necessario fieri Lutherus credit: nec in hominis situm potestate, vias suas bonas facere aut malas. Aufert etiam ipse Manichæus liberum arbitriũ: licet alias ab eo dissentiat. Manichæus nanq̃ humanam salutem ponit in operibus bonæ illius naturæ. At Lutherus sola fide & fiducia in deum eiusq̃ promissa, seclusis bonis operibus: homines iustificari arbitratur. Errat Manichæus: errat & Lutherus. Pelagius. Errauit consimiliter Pelagius: dum aliud extremum secutus, ad vitam beatam comparandam, minime necessariam putat diuinam gratiam: sed ad id sufficere censet liberum arbitriũ, si modo adsit diuinæ legis cognitio. Porro talia deliramẽta respuens ecclesia catholica, hæc tria ad salutem requiri docet: fidem, bona opera, & diuinam gratiam. neq̃ absq̃ his: patere homini adulto viam salutis. Accedentem siquidem ad deum: oportet primum diuinæ gratiæ munere adiutum, credere. Deinde bonis operibus intendere: in quibus efficiendis, & liberum arbitrium operatur & gratia. primo tamẽ & principalius: gratia. Quapropter qui hominem bene operari & salutem consequi arbitratur absq̃ gratia, aut primatũ boni operis libero arbitrio ascribit, non gratiæ: Pelagianus censendus est. qui vero saluari hominem existimat neglectis bonis operibus, a libero arbitrio procedentibus: hic Manichæus est & Lutheranus. Nam in errorem Manichęi incidit Lutherus: dum nimis anxie & scrupulose deuitat Pelagium. Metuens nanq̃, liberum arbitrium cum Pelagio nimis efferre: omne bonum opus quod est in homine, deo tribuit & diuinæ gratiæ, nihil prorsus libero arbitrio. sicq̃ tollens omnino liberum arbitrium Lutherus, factus est Manichæus: dum refugit esse Pelagianus. Debuerat certe Lutherus ex apostolo nosse, ita necessariam esse diuinam gratiam ad bene operandum: vt cum ea tamen liberum arbitrium, bonum opus efficiat. Testis siquidem est apostolus, diuinam gratiam in se vacuam nõ fuisse: cum abundantius (inquit) laboraui. nõ ego autem: sed gratia deimecum. Vnde recte conficitur, ipsum diuinæ gra-

Manichæus.
Lutherus.
Pelagius.
1. Corinth. 15

tiæ (vt & reliquos fideles) cooperatum fuisse: quos ipse cohortatur, ne in vacuum gratiam dei recipiant. laborem eorũ pronuncians nequaq̃ fore vanum: si sic gratia vtantur, vt non frustra illam videantur suscepisse. Vtrũq̃ nimirũ alteri cõnectens apostolus: noluit liberum arbitriũ ocio torpescere cum Manichæo, & arrogantiam deuitans Pelagij, sic cooperationẽ tribuit libero arbitrio: vt ex se tamen & citra diuinæ gratię munus sufficere nõ possit ad salutem. Hæc vtiq̃ sententia est ecclesiæ catholicæ, quam semper catholici doctores tenuerũt: & in oppositam partem declinantes hæreticos, diuinorum eloquiorum testimonijs confutarunt & damnarunt. quales (vt præmissum est) fuerũt Pelagius, Manichæus: & hoc tempore Manichæi discipulus, Lutherus. Atqui Manichæo successit Aerius: dissimili quidem voluntate, sed simili vanitate oppugnans ecclesiam. Hic nãq̃ carnalem molitus statuere libertatem, solẽniter indicta ab ecclesia nolebat ieiunia seruari: ne legi viderentur fideles obnoxij. Arbitrabatur enim, si ieiunia ab ecclesia cõstituta seruarẽt, aut sacris eius legibus ac institutis obtemperarent: eos in seruitutem redigendos, Christianis hominibus minus cõuenientẽ. Qua in re liquido ostendit: q̃ ignarus, quamq̃ in diuinis scripturis parũ esset exercitatus. Intelligere siquidem debuerat ex apertissimis sacræ scripturæ documentis: q̃ vera libertas Christianorum, qua fideles Christus liberauit, non libertas est carnis, sed spiritus. per quam mortificatur caro cũ suis concupiscentijs: spiritus autem viuificatur. Aduersatur enim prorsus libertati spiritus libertas carnis: vt pręclare sub typo Isaac & Ismael, Sarę & Agar, ad Galatas apostolus deducit. Volens itaq̃ deo inspirante ecclesia hanc spiritualem libertatem Christiana pietate dignã statuere: moderata indixit ieiunia, ac rationabilẽ ciborum delectum certis temporibus & diebus sapientissime sanciuit. non hęc (vt volebat insipiens Aerius) arbitrio relinquens filiorum: quorũ vt pia mater salutem affectaret & haberet solicitudinem. Nouerat enim, sensus humaniq̃ cordis cogitationes prona esse ad malũ ab adolescẽtia: nec facile ex se & suapte voluntate, ad hanc libertatẽ spiritus peruenire posse. Tanta autẽ moderatione, tantaq̃ circũspectione omnia digessit: vt ijs qui Christiano animo sunt imbuti, nullus prorsus iustę querelæ locus relinquatur. atq̃ illa instituens, haudquaq̃ nos rursum in legis Mosaicæ seruitutem obtrudit: quæ iam omnino desijt, sed in libertatem asserit filiorum dei. Vnde constat q̃ fallatur Aerius: dum in carnalem fideles nititur deijcere libertatem. Quamobrem cum sua Hismaelitica aut Agarena, eaq̃ carnali atq̃ impia libertate, non heri aut nudiustertius: sed ante annos mille damnatus est, & cum eo satanica eiusmodi libertas funditus est euersa. Quam nihilo minus homines impij, his temporibus

2. Corinth. 6.
Aerius.
Galat. 4.
Gene. 6.

incassum laborant rursus excitare & erigere: dicẽtes nequaq̃ ecclesię hoc esse cõcessum, vt fideles valeat lęthiferæ noxæ reddere obnoxios: aut sic ad mortale peccatũ obligare, vt læthalem noxam præceptorum ecclesię incurrant transgressores. cũ tamen ex sacris literis, donatam esse a Christo ecclesiæ eiusmodi authoritatem, clare innotescat: qui inter ethnicos eos sane deputauit, qui præceptis ecclesiæ non obediunt. Cõtraria autem assertio, non catholicorum est, sed hæreticorum: qui hoc vnum præter cætera, suorum habent errorum fundamentum. Hoc amplexantur Aerius, Iouinianus, Lamperius. Huic astipulantur Valdenses: Vvicleuistæ, Boemi. ex eo fonte: omnes fere Lutheranę impietatis blasphemię proficiscuntur. Nec mirum, si tantopere huiusmodi sentẽtiam probant hæretici: & oppositam reijciunt. cum sciant sicut baculo canes, ita vniuersas suas hæreses ecclesię repelli authoritate: & se vt putrida membra, ab eius consortio resecari. Sic olim reiectus est delirus Manichęus, & cum carnali sua libertate insanus Aerius. Reiectus est & post eos epicurẹus Vigilantius: infensus admodum ecclesiasticæ pudicitiæ. quandoquidem immundo spiritu agitatus, in tantam prorupit amentiam: vt continentiam hęresim, pudicitiam dicat libidinis seminarium. Quare sacram cõtinentiæ legem non ferens, libidini frena permittit: nullos volens sacris initiari, qui vxores prius non duxerint: neq; ijs credi pudicitiam, qui cælibes viuãt. quasi nihil sit quo homines diuina gratia adiuti distent a porcis: nihil quo differant a brutis animãtibus, nihil quo a iumẽtis separentur. Pessime certe de restituto a Christo humano genere iudicat: qui ita censet. Nam qui ita de hominibus sentit, homines humana exuit dignitate, & in seruilem brutorum deijcit conditionem: vt sint tanq̃ equus & mulus quibus non est intellectus. Probãda itaq; est Latinę ecclesiæ continentia: vtpote quę sanctitate præfulgeat, libertatemq; pręstet, dominũ sine impedimento obsecrandi, necnon profectui ecclesię maxime sit accommoda. Non ab re ergo ecclesiastica censura: repulsa est Vigilantij & asseclarum eius assertio impudentissima. Sequentes autem Vigilantium Valdenses, homines idiotę & literarum expertes: ordinem hierarchicum ecclesiæ confundunt, perturbant, destruunt. liberum cuiq; esse asserentes prædicare & docere verbum dei: nullum sexus aut status discrimen facientes. sacerdotes itidem & præsules, cum primũ lęthaliter deliquerint, omni spoliant dignitate sacerdotij, aut episcopatus: neque eos tum posse consecrare, aut sacerdotes ordinare asseuerãt. Pręcepta insuper ecclesiæ paruipendũt: quę alicuius esse momenti minime credunt. Purgatorium etiam inficiantur: neq; orant pro defunctis. omne rursus iuramentũ, illicitum arbitrantur, simul & iudiciũ. nihil demum teneri aut agi volunt,

Matthæi. 18

Vigilantius.

Psalmo. 31.

Valdenses.

quod non fuerit expressum in sanctis scripturis. quæ sane assertio, aliorum multorũ basis est & fundamentum errorum: cũ tamen per easdem sanctas scriptutas manifeste elidatur. Porro huiusmodi istorũ rudium & indoctorum insanos errores diuulgantium, mox reiecta est impietas: atq; per ecclesiæ censuram recisa. Post hos autem ignaros homines: surrexit Marsilius Patauinus. cuius pestilens liber, quod Defensorium pacis nuncupatur, in Christiani populi perniciem, procurantibus Lutheranis nuper excusus est. Is hostiliter ecclesiã insectatus, & terrenis principibus impie applaudens, omnem prælatis adimit exteriorẽ iurisdictionẽ: ea dun taxat excepta, quã secularis largitus fuerit magistratus. Omnes etiam sacerdotes, siue simplex sacerdos fuerit, siue Episcopus, Archiepiscopus, aut etiã Papa: æqualis ex Christi institutione asserit esse authoritatis. quodq; alius plus alio authoritate præstet: id ex gratuita laici principis cõcessione vult prouenire, quod pro sua voluntate possit reuocare. Verum ex sacris literis coercitus est delirantis huius hæretici immanis furor: quibus palam ostenditur, non ex principum arbitrio dependere ecclesiasticã potestatem, sed ex iure diuino. quo ecclesiæ conceditur leges ad salutẽ condere fideliũ: & in rebelles legitima censura animaduertere. Iisdem quoq; literis aperte monstratur, ecclesiæ potestatem longe alia quauis laica potestate: non modo superiorem esse, sed & digniorem. Cæterũ hic Marsilius & cæteri prænominati hæretici, aduersus ecclesiam impie debacchati: certatim eius aliqua ex parte nituntur diminuere authoritatem. Nam quod in bonis & in malis operibus statuit scriptura: tollit Manichæus liberum arbitrium. ad suum nutum reuocat Aerius: ecclesiastica ieiunia. Vigilantio cõtra ecclesiæ decretum: sacrilegæ ecclesiasticorũ nuptiæ probantur. Vitijs prælatorũ tantopere Valdenses offendũtur: vt inde eorum statum damnent. Excellens a Christo concessa ecclesiæ potestas: grauis est Marsilio, nec illam potest ferre. At vero his succedens Lutheranę sectæ fons & origo Vvicleuus, cuiq; Lutherus per omnia ferme cõsentit: non aliqua tantum ex parte, vt priores illi hæretici: sed radicitus totam ecclesiæ eneruare authoritatem contendit. Is enim non cum vno, aut altero tantum hæreticorum priorum, commercium habet: sed cum singulis. Cum Manichęo nanq; humanorum actuum tollit libertatem. Cum Aerio: nihili facit præcepta ecclesiæ. Vigilantium secutus, ecclesiasticorũ pudicitiam prostituit: terrenis etiam illos possessionibus exuens. Passim & ab vnoquoq; iuxta hæresim, Valdensiũ prædicandum verbum dei decernit: nulla habita ratione pro hibitionis superiorũ. Marsilij itẽ dogma probat: ne quis excõmunicari possit, qui ad seculares iudices prouocarit. Cumq; omnibus his consentiat: nõ tamẽ quiescit mala mens, ac prauum

Marsilius Patauinus.

Vvicleus.

impiumq; ingenium ſibi ſatiſfacit: niſi omnes longe ſuperet impietate, ſeq; hoſtem prodat eccleſiæ, alijs multo infeſtiorẽ. Hinc certe quicquid ab eccleſia ſpiritu ſancto ſuggerente cõſtitutum eſt: hoc ille delirus, veluti dæmonio arreptus, conterere, lacerare, abijcere molitur. Hic eſt qui vniuerſitates aſpernatur & generalia ſtudia, ciuilia dominia perplexa reddit & incerta: eccleſiaſticis poſſeſſiones adimit, & decimas. clericos ſubijcit laicis, ipſos bonaq; eorum: laicorum tribuens iuriſdictioni, religiones & religioſorum abijcit inſtituta, cenſuras eccleſię floccipendit, minimeq; curandas pronunciat. Quid plura? ſacrum ille ridet canonem miſſæ, dies feſtos ſanctorum pariter & reliquias tollit: preces fidelium ad eos dirigi vetat. Horas canonicas & vocales concentus, eos potiſſimũ qui in tẽplis alta voce efferuntur: ſubſannat. Sanctas etiam in eccleſia pie ac laudabiliter cõſtitutas cærimonias: ridet. Nec his cõtentus eſt: niſi ſuæ virus perfidiæ, in diuina quoq; ſacramenta euchariſtiæ, ordinis, confirmationis, & pœnitentiæ euomat. Quanuis autẽ omnia ferme hæreſum portẽta quæ inducere ſtudet: antequã ipſe naſceretur, falce eccleſiaſticę cenſuræ eſſent præciſa: ne tamen haberet, in quo gloriaretur incircunciſus philiſtæus in ſuperbia ſua, exprobrareq; agminibus dei viuentis non poſſet, aut in deũ & eccleſiam ſponſam ſuam tam execrãdas blaſphemias effutire: in celeberrimo illo Conſtantienſi cõcilio repreſſa eſt Vvicleui (& in eo, Lutheri & ſequaciũ) tam effrenis & prius inaudita inſania. Proinde dũ reiecta eſt impijſſimi hæretici Vvicleui demẽtia, dũ Marſilij, dum Valdenſiũ, dum Vigilantij, dum Aerij, dum deniq; Manichæi: ſimul etiam corruit & funditus euerſa eſt temeraria, & impudẽs aſſertio eorũ: qui calũnias, blaſphemias atq; hæreſes præſcriptas tuentur, & imitantur. Cuiuſmodi ſunt Lutherus, ſequaceſq; illius: Melanchton, Carloſtadius, Lambertus, Zuinglius, Oecolãpadius, & cęteri huiuſce coniurationis execrandæ cõplices. quos ideo ex nomine citauimus, ne peſtiferos illorũ libros, quis legere audeat, ne vipereis dogmatibus inficiatur. Quo fit, vt non parum demiremur, quonam pacto tam impudentes ſint hodie, aut tam arrogantes Lutherani: vt damnatam Vvicleui, damnati viri doctrinam audeant diſſeminare, eamq; probare, prædicare, ſcribere, aut diuulgare non erubeſcant. quam ſemper eccleſia ſpiritu ſancto illuſtrata reiecit: reſpuerunt ortodoxi, probati doctores execrati ſunt. quaſi vero magis ſit paucis, ijſdemq; temerarijs errorum ſatoribus credendum: q̃ omnibus doctoribus, ſanctis martyribus, academijs, epiſcopis, ſummis pontificibus, generalibus concilijs. quo ſtultius dici nihil poteſt: aut furioſius. Nã quæ maior ſtultitia, ſi nõ inſania dicenda eſt potius: q̃ q̃ prædãnatas tot retro ſeculis hæreſes reuocare conãtur, & extinctos execrãdarũ blaſphemiarũ

cineres, ſtudent ex inferis denuo ſuſcitare? At certe in vanum laborant: cum aduerſus Chriſtũ & eccleſiam nihil vnq̃ feliciter attentetur. Quapropter quantum libet tumultuentur, innumeras licet inſipientiũ huiuſmodi cateruas, in animarum & corporum perniciem, ad nefariã impietatem tuendam technis & fraudibus alliciant: quotquot libros ad firmandam execrabilem hanc ſectam cõſcribant, quantumuis nugas & calumnias ſuas compoſito fucatoq; ſermone ſatagant adumbrare, quantumuis deniq; in eccleſiæ catholicæ conſpirent exitium: impij tamen eorum conatus in ventos tandem effluent & vaneſcent. Zelatur enim Chriſtus zelo magno, eccleſiæ ſponſæ ſuæ integritatem: quæ in fidei & charitatis potiſſimum ſyncæritate conſiſtit, nec paſſurus eſt aliquando fidem eccleſiæ iniquis hæreticorum coniurationibus corrumpi. Eapropter dum eã illi oppugnãt: potẽti brachio virtutis ſuę illos repellit, ac vana eorũ molimina fruſtratur. Et quẽadmodum facile ſolis calore nix diſſoluitur: facilius longe diuina virtute impiorum conſilia vixdum exorta diſſipari, & cordis eorũ cogitationes diſpergi ſolent, Hoc vtiq; in Lutheranis: hodie videmus impleri. qui quanuis longe ab eccleſiæ catholicæ dogmatibus abſint: tamen inter ſe admodum diſſident, dum alij vnum, alij aliud tenendum arbitrantur. Ex eis enim nonnulli ſanctorũ imagines deijciunt: alij contra erigunt. quidam humanas diſciplinas vt venenum pietatis reprobant: quas alij vt apprime vtiles defendunt. iteratum baptiſmum ab aliquibus ſuſceptum, alij omnino execrantur. De euchariſtia inſuper: minime conueniunt. Nam eorum nonnulli, ſolum eſſe ſignum corporis & ſanguinis Chriſti, in euchariſtia contendunt: alij vero veraciter eſſe Chriſti corpus & ſanguinem certo profitentur. in hoc tamen a veritate diſſidentes: q̃ ſubſtantiam panis & vini cum corpore Chriſti aſſerunt remanere. Eo etiam veſanię deuenerunt eorum nonnulli: vt ſpiritũ dei iactantes ſe habere, ſcripturas ſacras luce clariores affirment, omnibus ſacris interpretibus reiectis, quibus tamen pleriq; alij refragantur. Sunt & alia nõ pauca: de quibus inter ſe Lutherani digladiantur. Hæc autem diſcrepantia plane indicat: q̃ a veritate ſint alieni. Veritas ſiquidem vbiq; ſibi conſtat: nuſquam diſſidet. Non enim ſpiritus dei: ſpiritus eſt diſſenſionis. Cum itaq; in his quæ ad fidem ſpectãt, tam manifeſtarie diſſideant: perſpicuũ eſt eos nullatenus in ſolidæ veritatis radice ſtabiliri. Eos enim qui ab vnitate eccleſiæ diſſident: relinquit deus in manu conſilij ſui, vt nec ſibijpſis, nec alijs hæreant. Contra vero catholicorum dogmatum inconcuſſam veritatẽ, demonſtrat vnus & idem cõſenſus: inter quæ, nulla vnq̃ poterit inueniri diſcordia. Vnde ſatis exploratũ eſt illa a deo proficiſci, neq; aliquando diſſolutum iri: quantumuis ea euertere nitantur veritatis

inimici. At vero Lutherana doctrina, a patre mendacij (qui dissensionis spiritus est) exorta; tãdem veluti fœnũ exarescet. nempe vsqueadeo pudendos atq; execrandos illa cõtinet errores, & tam male sibi cohęrentes: vt facile fugienda appareat, & detestanda. Et quia suapte natura talis est eiusmodi doctrina Lutheri, serpentina quadam malitia laborant (quod dolẽtes referimus) Lutherani, orthodoxorum procerũ libris eã inserere: quo eorũ prætextu, facilius suscipiatur. Hinc impijs tum præfationibus, tum annotationibus marginibus adiectis, tum scholijs, tũ indicibus: lympidissimos illos fontes catholicę pietatis, & antiquorum doctorũ libros, virulento sulphure damnati sui erroris inficere moliuntur. sed nõ potest aduersus veritatẽ præualere falsitas: veritas enim super omnia vincit. Nã cum deus veritas sit, & deum nemo valeat superare: nec veritas certe poterit aliquando vlla hæreticorũ versutia supplantari. Quare nõ est: quod æditorũ librorum copia glorientur Lutherani. tam enim potest nefanda scriptorum farrago damnatam impietatem firmare: q̃ stramineæ stipulæ, fundamentũ domus reddere stabilius. Non enim pluris faciunt huiusmodi libros orthodoxi: q̃ puluerẽ quem proijcit ventus a facie terrę. habituri idem iudicium, tam pro dogmatibus q̃ libris: quod pręcedentes hæresiarchæ. quorũ ita sunt scripta perpetuis tenebris sepulta: vt ne eorũ vestigia quidem supersint. quapropter frustra laborãt in scribendis libris suæ perfidiæ, aut suam vesaniam publicis concionibus prodendo. Nec enim stabilientur sed peribunt, sicut priorum sic horum impiorum hæreticorum cum suis scriptis desideria: neq; contra ecclesiam dei præualebũt. quę gloriosa in secula permanebit: de illis (prout & de cęteris hactenus hæresiarchis) insignem relatura triumphum.

3. Esdræ. 3.

Finis præfationis.

GENERALE DECRETVM, CONTINENS hæresum quæ nũc pullulant species: earum detestationem, modum iudicandi ac discernendi hęreticos, ac relapsos, formam & ordinem procedendi contra eosdem: eorundem etiam acerbas pœnas, ac demum exhortationẽ ad principes potestatesq; seculares: de illis profligandis & exterminandis.

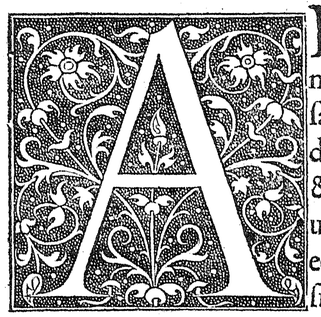

ANTONIVS miseratione diuina, tituli sanctæ Anastasiæ, sacrosanctę Romanę ecclesię presbyter cardinalis, archiepiscopus Senonensis, Galliarũ & Germanię primas, Francię cãcellarius: vniuersis pręsentes literas inspecturis, salutem in eo qui est omniũ vera salus. Inter cunctas pastoralis officij solicitudines quibus premimur incessanter, illa fortius nos angit: vt cũctis hęreticis de finibus Christianorũ expulsis, suisq; falsis & virulentis scriptis ac pestilentibus doctrinis, penitus extirpatis: fides catholica (quæ solidę semper fuit subnixa petræ) integra illibataq; permaneat. ac populus Christianus nostræ potissimũ prouinciæ: in fidei syncæritate (quolibet obscuritatis semoto velamine) immobilis inuiolatusq; persistat. Sane prospicientes (quod non sine graui displicentia referimus) insurrexisse nonnullos pseudochristos ac pseudoprophetas, quorum dux & vexillifer est Martinus Lutherus: qui a veritate excidentes, nonnullos ac pene infinitos, etiam si fieri possit, electos (vt est apud Matthæum) ad errores inducunt homines. haud dubie hæresiarchas fastuosos: seditiosos, luciferiana superbia ac rabie lupina erectos. ac demum quales apostolus ad Timothæũ graphice describit: suisq; pingit coloribus, & adamussim exprimit. Qui rursus (vt inquit Petrus) sectas perditas ac damnatas introducunt: libertatem promittentes, cum ipsi sint serui corruptionis, in maximam certe reipublicę Christianę perniciem & iacturam: ac tãdem nisi cito occurratur, ruinam & euersionẽ. Vtpote quos non pudet nouas hęreses effingere: sed etiã satagunt ac student veteres, & iam diu per ecclesiã sopitas, instaurare. Et inter hæc, primum de sacramentis ecclesiæ multa perniciose dogmatisant: affirmantes laicos & mulierculas, æque atq; presbyteros, posse absoluere. Et quod hactenus fuit inauditũ: laicis vt sacerdotibus, eucharistiæ consecrationem permittũt. Inter sacerdotes & plebem, nihil interesse dicũt: sed omnes sacerdotes putant, quicunq; sunt Christiani. In clericis, in sacris ordinibus

Matth. 24.

1. Timo. 4.

2. Petri. 2.

constitutis:cælibatum non admittũt. Monachis & alijs voto obstrictis: libertatem lasciuiendi indulgent. Quibus,relicto velo & abiecta cuculla: ad seculum redeundi facultatem relaxant,& apostasiam permittũt. Romanorũ põtificum decreta,decretales epistolas,etiam & canones cõciliares:eneruare contendunt. Veteres ecclesiæ cęrimonias,ac receptas tot annis laudabiles consuetudines:ridiculas censent. Et vt ad impietatis cumulum addant: sacram scripturam figere ac refigere non dubitant, ac relicto sensu patrum orthodoxorum:vellicare,& ad suũ sensum reprobum contorquere. Conuitijs semper & maledicentijs pleni, & non solũ aceto perfusi:sed vbiq; veneno respersi. Articulos insuper infinitos(quos non magnopere attinet referre)disseminant:aut scandalosos, aut temerarios, aut blasphemos,aut piarum aurium offensiuos. Ac tandem super exitiali pestilentiq; dogmatum veneno,pleraq; alia tam fœda ac male olentia nauseabundi euomunt:vt quasi ex professo habeant, speciẽ ac decorem sanctæ matris ecclesiæ,non habẽtis maculam neq; rugam:fœdare, spurcare, ac contaminare. Veriti ergo,ne hoc venefícum virus,in nobis credito dominico agro radices ageret, ac velut cancer crescceret in perniciem aliorũ: officij nostri pastoralis esse duximus,vepres huiusmodi nociuas falce authoritatis ecclesiasticæ resecare,& plantulam priusquam soboleſceret, & in plures serperet:radicitus euellere. Hinc est q̃ in hoc nostro prouinciali cõcilio,quod ad corrigẽdos excessus & extirpandas hæreses,iuxta Calcedonense ac Lateranẽse concilia,adunatum est:ad dei honorem,fidei orthodoxæ exaltationem,ac subditorum nostrorum pacem, augmentum, & tranquillitatem:duximus habito suffraganeorum nostrorum consensu,ac multorũ diuini & humani iuris interpretũ consilio, his tantis periculis salubriter ac celeriter prouidendũ. Antiquos scilicet canones (quorũ vtiq; custodes & executores cõstituimur)aut declarantes,aut renouãtes:seu ex potestate nobis concessa, interdum adiectione pœnæ communientes. In primis iuxta sacrum Lateranense cõcilium, excõmunicamus & anathematisamus omnem hæresim: extollentem se aduersus orthodoxam & catholicam ecclesiam. Vniuersos insuper, qui aliter q̃ Romana credit & prædicat ecclesia,credere & pertinaciter asserere attentãt:eiusdem concilij authoritate,velut hæreticos & pertinaces,& a communione fidelium separatos declaramus. Ecclesia quippe vniuersa, errare non potest:vtpote quæ regitur spiritu veritatis,secum manente in æternum: & cum qua Christus manet vsq; ad consummationem seculi. Quæ etsi diuersa & nonnunquã(quod sæpius neoterici hæretici obijciunt)pugnantia proposuerit decreta:nihil tamen est in tãta decretorum multitudine, quod fidei orthodoxæ obuersetur. Sed ab vno eodemq; spiritu edocta

Ephe.5.

Ca. quoniam xviij.dist.
Cap.sicut o sim.de accus.

Ca. excõmunicamus.1.in principio, de hære.

Ioan.14.
Matthæi.18

fuit:vt ita pro conditione tẽporũ statueret,vt visum fuit conducibilius. Eiusdemq; concilij authoritate:credentes,receptatores,defensores,& fautores hæreticorũ:excõmunicationi subiacere decernimus. Suspectos autem de hæresi & notatos:post vnam aut alteram correctionem,decernimus ab omnibus deuitandos. sciẽtes(vt dicit apostolus)q̃ subuersi sunt: & suo plane iudicio condemnati. Ac subinde dum intelligunt se a cõsortio hominum separatos:rubore plærunq; suffusi,ad humilitatis gratiã & reconciliationis affectũ facilius inclinentur. Dãnati de hæresi,si ad vnionem fidei catholicæ redire voluerint:maneãt de foro ecclesiæ,& ad agendam perpetuam pœnitẽtiam in pane doloris & aqua tristitiæ, perpetuo carceri deputentur. Damnati de hæresi,si eam abiurare noluerint:si laici sunt,statim sunt iudicio seculari relinquendi. Sed clerici, præsente potestate seculari sunt a suis ordinibus degradandi:& pronunciandum est, vt eos secularis iudex in suum forum recipiat. Cæterum quia episcoporum numerus per sacros canones ad degradationem requisitus,non facile potest adunari: concedimus,vt cũ sacerdos aut alius in sacris ordinibus constitutus,fuerit pro crimine hæresis degradandus:possit accersitis abbatibus alijsq; prælatis,solus episcopus degradare. Qui in hæresim semel abiuratam reciderint,ac velut canes ad vomitũ redierint:tanquam palmites aridos in vite nõ manentes,foras mittendos decernimus,& seculari iudi-
1 cio siue vlla audientia relinquẽdos. Relapsos autem in hæresim,iuxta decretum Alexandri quarti declaramus eos:qui in iudicio hæresim abiurarunt,& post cõmittunt in ipsa,licet prius crimen hæresis non plene cõtra
2 ipsos probatũ fuisset. Insuper eos, qui in vna specie hæresis cõmiserunt, aut in vno fidei articulo errauerũt,& post simpliciter vel generaliter hæresim abiurarunt:si ex tunc in aliam speciem hæresis cõmittunt,velut re-
3 lapsos in hæresim decernimus iudicandos. Præterea, is de cuius lapsu in hæresim ante abiurationem constiterit,vel nunc cõstat: si post illam hæreticos deducat,acceptet,siue associet,vel dona aut munera eis mittat,seu fauorem eis impendat qui excusari non possit:merito debet iudicari relapsus. cum illum ex approbati a se erroris consequentia: non sit dubium
4 id fecisse. Nouissime,abiurans in iudicio hæresim propter vehementem præsumptionẽ:si iterato labitur, licet non fuisset plene probata, relapsus dicitur. Cæterum relapsis etsi resipiscentia nõ profuerit ad euitationem pœnæ temporalis, tamen cum ecclesia nulli claudat gremium redeunti: non sunt ipsis relapsis, si pœnituerint & pœnitentiæ signa apparuerint, pœnitentiæ & eucharistiæ sacramenta deneganda. Qui de hæresi deprehensi fuerint sola suspicione notabiles:nisi iuxta considerationem suspicionis,qualitatemq; personæ,innocentiã suam congrua purgatione mõ-

Dicto ca.excõmunicamus .§.credentes.

Titum.3.

Dicto ca.excõmunicam9, secundo.

Cap.excõmunicamus.x.§.damnati de hære.

15.q.7.cap.si quis.
Cap.1.de hære.in sexto.

Relapsi:quatuor modis cognoscuntur.

Ca.super eo. de hære.i 6.

Cap. vergentis. de hære. ſtrauerint: anathematis gladio feriantur, & vſq; ad ſatiſfactionem condignam ab omnibus euitẽtur. Hæreticorum bona tanquã reorum læſæ maieſtatis: ſi laici ſint, fiſco ſeculari applicentur. ſi vero clerici: eccleſijs, a quibus ſtipendia receperint. Confiſcationis autem executiõ non fiat per iudicem ſecularem: niſi prius a iudice eccleſiaſtico ſuper crimine, ſententia pronunciata extiterit. ¶ Cæterum quia intelleximus per nonnulla loca prouinciæ noſtræ quoſdam (qui in nulla vnquam academia incorporati fuerint: ſed in verba Lutheri iurarunt, aut Luthero ſunt nequiores) monopolia illicita facere & occulta conuenticula: necnon cum laicis ſeſe in penetralibus domorũ recipere, & cum idiotis ac mulierculis cõuerſari, de fide catholica diſputare. et non ſecus q̃ impius Mõtanus cum ſuis Priſcilla & Maximilla, ſimpliciũ animos eludere & faſcinare: inter hæc iactantes ſe habere ſpiritum domini. Propterea ne vitia ſub ſpecie virtutum ſubintrent: præcipimus ſuffraganeis noſtris, vt congregationes huiuſmodi occultas & adeo pernicioſas prohibeant, ac tranſgreſſores pœna condigna puniant. Deus enim qui eſt lux vera, & qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, adeo execratur opera tenebrarũ: vt apoſtolos in vniuerſum mũdum prædicaturos miſſurus, præceperit eis aperte. Quod dico vobis in tenebris: dicite in lumine. Rurſus etiã intelleximus: nõnullos Martini Lutheri libellos pernicioſos, iampridem cum ſuo authore a ſanctiſſimis põtificibus Leone papa & Adriano, necnõ Clemẽte papa moderno dãnatos: a nonnullis nihilo ſecius timore diuino & pudore humano prorſus abiectis, adhuc euulgari, legi, & circunferri. Propterea prohibemus ſub pœna excõmunicationis latæ ſentẽtiæ: nequi, cuiuſcunq; conditionis aut ſtatus exiſtant, prædicti Lutheri libellos, aut qui ab eo & ſuis ſequacibus prodijſſe aſſeruntur: deinceps comparent, habeant, & circunferant: aut in concionibus publicis ſeu priuatis confabulationibus laudent, approbent, tueãtur, aut euulgent. Porro cum ſecũdum apoſtolum alios dedit dominus apoſtolos, alios doctores, alios prophetas: hinc eſt q; diſtricte iuxta ſacrum generale Lateranenſe conciliũ prohibemus, ne paſſim liceat cuiuis, prædicationis officiũ vſurpare. neq; ad prædicandum prodeãt: niſi quibus aut a iure, aut a papa, aut epiſcopo loci, licentia concedetur. Quomodo enim prædicabunt: niſi mittantur? Et veritas ipſa dicit in euangelio. Rogate dominum meſſis: vt mittat operarios in meſſem ſuam. Ioannes quoque Baptiſta, ſpecialis ſuæ miſſionis teſtimonium protulit de ſcriptura: dicens. Ego vox clamantis in deſerto: dirigite viam domini, ſicut dixit Eſaias propheta. ¶ Ordinamus inſuper, quod ſuffraganei noſtri ſi viderint aliqua loca eſſe de hæreſi ſuſpecta: per ſe aut alios idoneos q̃citius ad illa accedant, &

Ioannis. 1.
Marci. 16.
Matth. 10.
Ephe. 4.
Cap. excõmunicamus. 1. §. quia vero.
Roma. 10.
Matth. 9.
Ioannis. 1.
Eſaiæ. 40.
Dicto cap. §. adijcis.

ab illis de vicinia exigant ſacramentum de prodendis huiuſmodi hæreticis, ac cõuenticula illicita facientibus. Quibus etiã diſtricte præcipimus: vt ad hęc exequenda diligenter inuigilent, & in negocio huiuſmodi hæreticę prauitatis, ſummarie & de plano procedãt. Et ſi in expurgãdo huiuſmodi fermento fuerint remiſſi aut negligentes: intelligãt ſe pœnas incurſuros, quæ in ſacro generali Lateranenſi concilio cõtinentur. Pœnas inſuper reformident: contra inquiſitores in officio delinquẽtes, in ſacro Viennenſi concilio promulgatas. Conſtitutiones autem Vrbani quinti, Clemẽtis quinti, & Bonifacij octaui: diligẽter obſeruent ſuffraganei noſtri. Obſecramus autem per viſcera miſericordiæ dei noſtri, Chriſtianiſſimum regẽ & principem ac dominum noſtrũ ſupremũ: vt pro ſuo ſingulari zelo, miroq; affectu, & incredibili deuotione religionis Chriſtianæ: a ſuis terris & dominijs vniuerſos hæreticos confeſtim repellat, exterminetq; hanc tetram & diram luem hæreticorum, quæ in dies magis ac magis pullulat. Res haud dubie inaudita. cũ ab exordio naſcentis eccleſiæ vſq; ad hæc nouiſſima tempora: regnum hoc Chriſtianiſſimũ (vt inquit Hieronymus) hæreticorum prodigioſis mõſtris caruerit. Proinde principes orthodoxi, ſi Chriſtiano nomini conſultũ eſſe volunt, ſi religionis Chriſtianę ruinam metuũt: neceſſe eſt in exterminandis profligandiſq; hæreticis omnes ſuos conatus intendant, omnẽ ſuam poteſtatẽ exerceant. Periculum alioqui eſt: ne Petri nauicula operiatur fluctibus, ac demergatur in profundum. nunquam enim ſic vndis iactata eſt, eccleſiæ nauis: ſic ventis validis, id eſt vanis doctrinis impulſa, ſic vndiq; procellis agitata. Inde, quod Chriſto in naui dormiente apud Matthæũ apoſtoli fecerunt inſtante naufragio: clamemus neceſſe eſt, & dicamus. Domine ſalua nos: perimus. Nouiſſime ordinamus, q; rectores & conſules ciuitatum iuxta ſacrũ generale Lateranenſe concilium corporaliter præſtent ſacramentum: q; fideliter & efficaciter eccleſiam in huiuſmodi negocio hæreſis (cũ fuerint requiſiti) iuxta ſuum officiũ pro viribus adiuuabunt, manuſq; porrigent adiutrices. Epiſcopi autem vel inquiſitores dum in huiuſmodi negocio procedunt, & a ſecularibus iudicibus forſan excommunicatis ſubſidia poſtulant: nullam ex participatione huiuſmodi, excommunicationem incurrant. Pręcipimus tandem ſingulis ſuffraganeis noſtris: vt hoc noſtrum tam ſalubre, tamq; pro conditione tẽporum neceſſarium ſtatutũ, ſuis ſtatutis ſynodalibus adijciant: ac in prima eorum ſynodo faciant publicari. Datum Pariſijs, in prima ſeſſione concilij noſtri: facta apud fratres eremitas ſancti Auguſtini. Anno domini milleſimo, quingenteſimo, viceſimoſeptimo: die tertia Februarij.

Cap. ſtatuta. de hære. in. 6.
Dicto ca. excõmunicamus 1. §. volum 9.
Cap. volentes. de hære. in cle.
Hieronymus.
Matthæi. 8.
Cap. excõmunicamus. 1. §. moneãtur. de hæreticis.

SAeterum, quia magis ſolent ſermones particulares moribus eſſe accommodi, q̃ vniuerſales: iam ſupereſt particularia quædam decreta ſuper renaſcentibus nõnullis præfatis erroribus, in medium proferre. Quibus tum per ſanctas ſcripturas, tum per ſacra concilia, traditionẽ eccleſiæ, antiquitatis cõſenſum: tum per incõcuſſum eccleſiæ vſum, & certam eiuſdem authoritatem, eiuſmodi elidantur errores. Quorum quidem decretorum: index ſubſequitur.

¶De vnitate & infallibilitate eccleſiæ. I.
Qꝯ eccleſia non ſit inuiſibilis. II.
De authoritate ſacrorum conciliorum. III.
Qꝯ ad eccleſiam ſpectet determinare: qui libri ſint canonici. IIII.
Aliqua eſſe firmiter credenda: quæ non continentur expreſſe in ſcriptura. V.
De conſtitutionibus humanis. VI.
De ieiunijs eccleſiaſticis VII.
De cælibatu ſacerdotum. VIII.
De votis: & præſertim monaſticis. IX.
Qꝯ ſeptem ſunt ſacramenta eccleſiæ. X.
De ſacrificio miſſæ. XI.
De ſatiſfactione, purgatorio, & commemoratione defunctorũ. XII.
De veneratione ſanctorum. XIII.
De veneratione ſacrarum imaginum. XIIII.
De libero arbitrio. XV.
De fide & operibus. XVI.
Annotatio aliquot errorum, quondam damnatorum: ſed nunc repullulantium. XVII.
Exhortatio ad principes Chriſtianos: vt extirpandis hæreticis animũ intendant. XVIII.

¶Indicis decretorum fidei: finis.

¶De vnitate, ſanctitate & infallibilitate eccleſiæ. Decre. I.

SANCTVM QVIDEM ET INdiſſolubile: viri & vxoris vinculum. At vero magnum iſtud: in Chriſto & eccleſia ſacramentũ. quam ille tãtopere dilexit: vt ſeipſum traderet pro ea, quo illam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitę, & exhiberet ſibi glorioſam, non habẽtem maculam neqꝫ rugam. Cũ igitur eam ſibi in fide deſpõſauerit: ab eo profecto per infidelitatem, aut vllum circa mores errorem non eſt aliquando diuellenda, nec vllo patietur Chriſtus a ſe diuortio illam ſeparari: cum qua ſe futurum ſpopondit vſqꝫ ad conſummationem ſeculi. Ea quippe nõ modo ſponſa, ſed & domus illa dei eſt: quæ columna eſt & firmamentum veritatis, firmiter ędificata, bene fundata ſupra firmam petram. In quam licet deſcendat pluuia, irruant venti, inundent flumina: euerti tamen non poterit. neqꝫ portæ inferi præualebunt aduerſus eã: aut aliquando poterũt illi, qui expugnant illam a iuuentute ſua. Non enim dormitabit neque dormiet: qui cuſtodit eam. Is nimirum: qui aſcendens in altum, dedit quoſdam quidem apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios vero euangeliſtas, alios paſtores & doctores: ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti. donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. vt iam non ſimus paruuli, fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia, ad circunuentionem erroris: ſed maneat nobiſcum in æternum ſpiritus veritatis, & ſanctificet nos in veritate. Ea inquã, tabernaculum illud dei cum hominibus, in quo habitabit cum eis, & ipſi populus eius erunt: & ipſe deus cum eis, erit eorum deus. Extra quam, non ſecus ac quondam extra arcam Noe, nemo ſaluus eſſe poſſit: quin inſurgẽtibus hæreſum procellis obruatur. Ea ipſa, vna eſt domus: in qua agnus paſchalis manducari eſt iuſſus, & extra quam, participatio menſæ domini nequaq̃ poteſt haberi. Eadem quoqꝫ, vnica eſt domus Raab: qua concluſi euadunt exterminium vrbis Hierico, neqꝫ ancipitem ſentiunt gladium: in exitium hoſtium fidei & eccleſiæ exertum. Vna igitur ſancta & infallibilis eccleſia: que nec a charitate decidere poteſt, nec ab orthodoxa fide deuiare. cuius authoritatem qui in fide & moribus ſecutus nõ fuerit: quaſi deum abnegauerit (cui gloria in eccleſia & Chriſto Ieſu: in omnes generationes) infideli deterior habeatur.

Matthæ.19. Epheſ.5. Oſee.2. Matth.28. 1.Timo.3. Matth.7. Matth.16. Pſal.128. Pſal.120. Epheſ.4. Ioannis.14. Ioannis.17. Apoca.21. 1.Petri.3. Exodi.12. Ioſue.6. Epheſ.3

¶ Qz ecclesia non sit inuisibilis. Decre. II.

CVm adeo explorata sit ex scripturis tum vnitas ecclesiæ, tum sanctitas: vt qui secus ausit affirmare, manifestæ statim impietatis conuincatur. Apertissimum autem in hæreticos argumentum, & quo minore negocio contundi queant: sit eius authoritas. cuius definitiones & decreta, propter sui claritatem non facile sint cauillis & tergiuersationibus obnoxia. Operæprecium se facturos esse putauerũt: si quam inficiari non possunt, dolo tandem & versutijs eludant. Id quod tum demum assequuti fuerint: si pro sententia Lutheranorum, inuisibilis, & tota spiritualis, ac proinde nobis incognita credatur ecclesia. Nam quis futurus contentionis modus, vbi prouocatur ad iudicem: qui nec inueniri, nec inuentus internosci possit? Atqui (inquit Christus) si te corripientem frater tuus non audierit: dic ecclesiæ. Quid autem crassius, aut quid inutilius fingi possit: si prorsus occulta sit & imperuestigabilis ecclesia? cuius maiores natu admonet apostolus, vniuerso gregi non quidem inuisibili attendere: in quo eos spiritus sanctus posuerat episcopos ad regendam ecclesiam dei. Nũquid inuisibilis illa: a qua pro Petro, cum carcere teneretur, assidua fiebat oratio? aut in qua: Timothæum cõuersari docet apostolus? Non igitur fide tantũ, & internis charismatibus: sed confessione fidei, & externa ac visibili sacramẽtorum participatione constat, semperq; constitit ecclesia. quæ ab ipsis incunabulis: cõmuni & præscripta vnius & eiusdem fidei protestatione non caruit. Vnũ corpus (inquit Paulus) vnus spiritus: vnus dominus, vna fides. Sed ne ab his inuisibilibus tãtum pendere videretur ecclesia: vnũ, adiecit, baptisma. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus: siue Iudæi, siue gentiles, siue serui, siue liberi: omnes in vno spiritu potati sumus. Quisquis igitur tergiuersandi studio, inuisibilem & incertis sedibus errantem dixerit ecclesiam: nõ hæresim tantum dixisse, sed hæresum omnium puteum fodisse iudicetur.

Matthæi. 18.
Actuum. 20.
Actuum. 12.
1. Timo. 3.
Ephe. 4.
1. Corin. 12.

¶ De authoritate sacrorum conciliorum. Decre. III.

ABsurdum non ab re videri possit, si tanto studio veteri synagogæ deus affuit: vt si quid in lege difficile vel ambiguum occurreret, quod citra controuersiam a iudicibus & legisperitis absolui nõ posset: designato tamen cœtu non carerent, cuius arbitrio res tota finiretur. Ecclesiam autem lõge synagoga potiorem, ita necessarijs destituat auxilijs: vt prorsus non habeat, cui suborta de fide quæstione,

Deutero. 17.

tuto satis inniti possit. Proinde cum certa sit & infallibilis ecclesiæ regula, nec aliquando inuisibilitatis prætextu tandem eludi queat: ea profecto sacris generalibus concilijs authoritas derogari non potest: quæ proxime vniuersalem repræsentant ecclesiam. His enim cõcilijs, si ea decernendi quæ ad synceritatem fidæi, & extirpationẽ hæresum, ecclesiæ reformationẽ, & morum integritatẽ pertinent, potestas adimatur: nihil certum, nihil stabile futurũ est, nihil deniq;, quo hæreticus ab orthodoxo possit internosci. cũ ille frequenter tum impendio loquacior, tum peruicacior: pluribus (licet perperam intellectis) scripturarum testimonijs, falso glorietur. Nec erat, quo veterum quondam hæreticorum retunderentur insultus: nisi ecclesiastici proceres apostolorũ exemplo, concilia celebrassent, quibus sancti spiritus authoritatem ferocientibus illis & rerum humanarũ scientia tumentibus: opponerent. Quo fit, vt si conciliorum authoritati, sub hac temporum calamitate, tantillum depereat: protinus velut ab inferis, suscitãdæ sint damnatæ hæreses, neq; defuturi sint: qui hinc Arrio, inde Nestorio, cæterisq; id genus pestibus, palam subscribere non formident. Etsi autem nonnihil quoq; laicorum intersit, quid credendum sit, quid agendum: id tamen ab apostolis (quibus succedunt episcopi) legimus obseruatum, vt siue murmuri Græcorum occurrendum foret, seu pacanda super legalibus oborta seditio: non centurionẽ, non promiscuam e plebe multitudinem accerserent, sed præsentem sibi spiritum sanctum affirmarent: cuius instinctu, quod iustum esset & æquum, sanciretur. Qz si vbi duo vel tres in nomine domini congregantur (licet sibi ipsis relicti: falli possint) continuo tamen in medio eorum sit dominus: quanto magis, vbi summus pontifex, cæteriq; primores ecclesiastici conueniunt: vt hæresibus subinde pullulantibus occurrant, & dominicũ agrum, subortis expurgent zizanijs. Sancta igitur & inuiolabilis est sacrorum conciliorum vniuersalium authoritas, cui quisquis pertinacius refragatur: hostis fidei, iure optimo censeri debet.

Actuum. 6. & 15.
Actuum. 6.
Actuum. 15.
Matth. 18.

¶ Qz ad ecclesiam pertinet determinare: qui libri sint canonici, & qui non, & scripturæ sensum interpretari. Decre. IIII.

MAgna profecto fuit, semperq; futura est scripturæ sacræ authoritas: in qua nihil falsum, nihil ociosum esse possit. Cum enim non humana voluntate allata sit aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati loquuti sint sancti dei homines: omnis scriptura diuinitus inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, & ad erudiendum in iustitia. At nihilo minus mutilũ est &

2. Petri. 1.
2. Timo. 3.

prorſus inualidum,ſumptum e ſcripturis argumentũ:ſi pro cuiuſuis arbitrio,quod adductũ fuerit,ſacrum aut prophanũ,canonicũ aut apocryphum habeatur.vel quod in canonem admiſſum receptumq; fuerit : indocti & inſtabiles deprauent ad ſuam ipſorum perditionem, ac paſſim cerdones,ac infimæ plebis homines:in eam quam ſemel imbiberint ſententiam,pertinacius detorqueant. Nam quid promouebis,cũ ſiquid defenderis negetur? ex diuerſo:ſi quid negaueris,defendatur? & tu quidem nihil perdes, niſi vocem in contentione : nihil conſequeris, niſi vilem de blaſphematione laudem. Nullus quidem tam deploratus quondam ſurrexit hæreticus, qui non ſuũ errorẽ ſcriptura tueri conaretur . nulla tam abſurda,tam impudens hæreſis:quæ non ſacris vtcũq; fulciatur eloquijs, ſed corruptis, & a genuino ſenſu deprauatis. Immo vero ſiquis literę corticem tãtum,ſuo fretus ingenio percurrat:ſi penitiſſimos ſenſus cũ eccleſiaſticis interpretibus non penetret:vix vnquam confutabitur hæreticorum verſutia. Obortis igitur de fide diſſidijs,fruſtra ſępe ſcriptura cõſulitur:niſi eccleſiæ certa & infallibilis litem dirimat authoritas. quæ canonicum librũ ab apocrypho,catholicum ſenſum ab hæretico:germanum ab adulterino diſcernat. Hac nempe velut internuncia,patrum & ſacrorum conciliorum organis,ſpiritus ſanctus docet nos omnia: & ſuggerit nobis omnia. ſine quorũ auſpicijs,qui ſcripturæ ſacræ ſenſum habere ſe iactitant:nõ intelligũt quæ loquuntur,neq; de quibus affirmãt:ſed videntes nõ videt,& audientes nõ audiunt. In annumerãdis itaq; canonicę ſcripturæ libris qui præſcriptũ eccleſiæ vſum, & authoritatẽ non ſequitur, ſacrũ Carthaginenſe cõcilium tertiũ,Innocẽtij & Gelaſij decreta,& deniq; definitũ a ſanctis patribus librorũ catalogũ reſpuit:aut in exponendis ſcripturis, nõ paſcit hœdos ſuos iuxta tabernacula paſtorũ, ſed fodit ſibi ciſternas diſſipatas,quę cõtinere nõ valent aquas: & ſpretis orthodoxorũ patrũ veſtigijs,proprij ſpiritus iudiciũ ſequitur:is velut ſchiſmaticus,& hęreſum omniũ incẽtor & fautor,a tanta temeritate reprimatur.

2.Petri.3.

Tertullianus de præſcriptionibus hæreticorum.

Ioan.14.

1.Timo.1.

Matthæi.13

Eſaiæ.6.

Cap.47.

Canti.1.

¶ Aliqua eſſe firmiter tenenda, quæ non continẽtur expreſſe in ſcriptura ſacra : ſed a Chriſto vel apoſtolis ipſis,familiari colloquio & quaſi per manus,ad nos deuenerũt. Decre. V.

AMpla certe ſcripturæ latitudo:ingens & incomprehenſibilis profunditas. perniciosum eſt tamen eo errore laborare:vt nihil admittendum putetur,quod non e ſcriptura depromptũ ſit. multa quippe a Chriſto ad poſteros : per manus apoſtolorum ore ad os,& familiari colloquio tranſfuſa ſunt. quę etſi in ſacra ſcriptura expreſſe contineri non videantur:inconcuſſe tamen tenenda veniunt. Nam q;

Dio. eccle. hier. cap. 1.

genua flectamus orantes ad oriẽtem,ſed & ſacroſanctæ euchariſtiæ percipiendæ ritus, vel eorum quæ dicuntur in baptiſmo verborum,geſtorumq; & ordinum, atq; interrogationum & reſponſionum : quis facile explicet rationem? Et tamen omnia hęc, operta licet & velata,portamus ſuper humeros:atq; ita implemus,vt a magno pontifice Chriſto aut primitiuæ eccleſię proceribus tradita. Ad hæc,vbi quæſo ſcriptum eſt illud: quod a Chriſto dictum cõmemorat apoſtolus . Beatius eſt magis dare: q̃ accipere? Quis ſcripto redegit ea,quæ per dies a reſurrectione quadraginta dominus cũ diſcipulis de regno dei diſſeruit? atq; alia id genus multa,quæ ſi ſcribantur per ſingula:nec ipſum mundum (iuxta Ioannẽ)arbitramur poſſe capere eos,qui ſcribendi ſunt,libros . A quibus nõ longe ſunt aliena:ſymbolum illud apoſtolorũ,& q; ſine vnctione non fit confirmationis ſacramentum , & in ſuperbenedicto miſſæ ſacrificio aqua vino miſceatur: aut fideles viuificæ crucis ſigno frontem communiant, pluraq; id genus:quæ velut ex receptione quadam & quaſi per manus,ab apoſtolis emanarũt. Hinc Paulus nõ eas tantũ traditiones iubet a Theſſalonicenſibus obſeruari: quas per epiſtolam, ſed etiam quas per ſermonem didiciſſent. Neq; prętermiſiſſe putandus eſt cætera:quæ circa venerandum euchariſtię ſacramẽtum Corinthijs ſeſe diſpoſiturum,cum veniſſet,vltro ſpoponderat. Quorũ plurima,licet a Chriſto forte non ſint inſtituta: id tamen ratum eſt quod dictante ſpiritu ſancto apoſtoli tradiderunt, veluti quod Chriſtus ipſe tradidit , & in ſui commemorationem fieri præcepit. Oportet itaq; nos authoritati patrum, cõſuetudiniq; maiorum, vſq; ad tantum tempus per tantam annorum ſeriem protelatæ : etiam non percepta ratione credere , eamq; vt antiquitus tradita eſt: iugi obſeruantia ac reuerẽtia cuſtodire . Quam ſi quis eo prætextu pertinacius reijciat,q; nõ legitur in ſcripturis ſacris:vt hæreticus & ſchiſmaticus habeatur.

Ori. hom. 5. ſuper nume.

Cap. eccleſiaſticarum. 11. diſtinc.

Actuum. 20.

Actuum. 1.

Ioan. 21.

2.Theſſa. 2.

1.Corin. 11.

Cypr. i ſerm. de ablu. pedũ

Caſſian9 coll. 21. Cap. 12.

¶ De conſtitutionibus humanis. Decre. VI.

SI tanta erat ſynagogæ maieſtas,tanta leuitici ſacerdotis authoritas: vt qui ſuperbiret nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tempore domino miniſtrabat, decreto iudicis moreretur. vt hac animaduerſione:auferretur malum de Iſrael, cũctuſq; populus audiẽs timeret,& nullus deinceps intumeſceret ſuperbia . qua fronte in eam prorupit hæreticus audaciã, vt quicquid ſcriptura non expreſſum,a ſacroſanctis concilijs & ſummis eccleſiæ põtificibus ſtatutum ſit:auſu temerario reſpuat & ſubſannet? An non attendit verba Chriſti? qui ne quiſpiam a præſtanda ſcribis & phariſæis obedientia, ob quantũ-

Deutero. 17.

Matthæi.23 uis apertam morum impuritatem auocaretur. omnia (inquit) quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum autē opera illorum, nolite fa-
Lucæ.10. cere. & ad ſuos cōuerſus, quibus regēdam cōmittebat eccleſiam: qui vos audit (inquit) me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Atq; id: optimo
Epſe.6. quidem iure. Nam cū filios patribus, & ſubditos poteſtatibus ſublimio-
Roma.13. ribus oporteat eſſe morigeros: non ſolum propter iram, ſed etiā propter conſcientiam. nec in ijs tantū quæ iure diuino cauta ſunt: ſed quę vel ad familiam, aut ad rempublicam pertinēt. Profecto qui pręſunt eccleſijs:
1. Corin.4. patres ſunt. nam ſi decem millia pædagogorū habeatis in Chriſto, inquit Paulus, ſed non multos patres. ego enim (ait) in Chriſto: per euangeliū
2. Corin.10. vos genui. nec patres tantū ſunt: ſed & in ſibi cōmiſſos poteſtatem acce-
&.13. pere, ſeculari non inferiorem: in ædificationē quidem, & non in deſtructionem. Quæ omnia cū eſſent priſcis olim patribus perſuaſiſſima: non inueniebatur, qui non vltro iuſſa capeſſeret, cum ſynagogæ primores ie-
2. Para.20. iunium aliquod & dies feſtos indicerēt: vel apoſtoli a ſanguine, ſuffoca-
Actuum.15. to & idolothitis abſtinendum eſſe. Quin Paulus hominem contentio-
1. Corin.11 ſum, legem illam de velandis mulieribus non probantem, q̄ ea forte non inniteretur ſcripturæ: eccleſiaſtica cōſuetudine refellendum cenſuit, quæ
Hebr.13. contentiones huiuſmodi non admittit. Oportet itaq; præpoſitis obedire & ſubiacere eis: qui peruigilāt, quaſi rationem pro animabus noſtris red
dituri. qui ſi quid inſtituerint: quanuis huius rei certum de ſcripturis nō
Auguſtinus. proferatur exemplum, earundem tamen ſcripturarum etiam in hac re a nobis tenetur veritas: cum hoc facimus quod vniuerſæ placuit eccleſiæ, quam ipſa ſcripturarum commendat authoritas. In omnibus igitur, in
Idem. quibus nihil certi definiuit ſcriptura: mos populi dei, & inſtituta maiorum, pro lege habenda ſunt. & ſicut pręuaricatores diuinarum legum: ita contemptores eccleſiaſticarum conſuetudinum, coercendi.

¶ De ieiunijs eccleſiaſticis. Decre. VII.

Vm in omnibus eccleſiaſticis conſtitutionibus, vtilis quædam honeſtas & ſpiritualis profectus incrementum eluceſcat: in indicendis tamen ieiunijs inſigniter emicuit, quibus nihil aptius retundendę carnis petu-
Marci.9. lantiæ potuit inſtitui. Cum id genus dæmoniorū (vt ad ſpiritū: dictū Chriſti referamus) ieiunio tantum &
Exodi.34. oratione pellatur. Nec ſane quippiā exemplo Moyſi, promouēdę men-
Deutero.9. tis puritati commodius: aut demum exemplo Niniuitarū, ad impetran-
Ione.3. dum, aut iram dei placandam efficacius: ab eccleſiaſticis quondam pręſi-
76. diſt. ca.1. dibus potuit ordinari. Quæ res apoſtolos impulit: vt quadrageſimale ieiuniū ſanctificarēt. quo Chriſtifideles, nō tam Moyſem aut Heliam q̄

Chriſtum imitati: totius anni decimam exoluerent. Quæ vero a Cali-
xto martyre in quatuor anni partes diſcreta ſunt ieiunia: quarti, quinti, Zacha.8.
ſeptimi, & decimi menſis legem referunt, ac figuram adimplent. Et ve-
lut quædam noſtri temporis primitiæ, ſub illis quatuor anni partibus of- De conſecra.
feruntur: ea quidem obſeruantia, vt duodenarius dierum numerus: duo- diſt.3.& 5.in
decim menſiū numero reſpondeat. Neq; diſſimili religione ſtatuta ſunt plurimis cap.
cętera vigiliarum ieiunia: quo puriores ſacris ſolennitatibus accedamus.
Cæterū quod ad ciborū delectum attinet: etſi iam olim exoluerit vetus
illa Moſaicę legis ſeruitus (quam: vmbram futurorum, apoſtolus appel- Actuum.10.
lat) nec iam aliquid commune dicendum ſit aut immūdum: nihil tamen & 15.
ſanctius nihil vtilius potuit inſtitui, quo pruriens carnis laſciuia frenare- Hebr.20.
tur: q̄ vt ieiunionum & ſtatutis ab eccleſia abſtinentiæ diebus, a carnium Coloſ.2.
eſu temperantes, cibis tantum aridioribus veſceremur. Neq; profecto
minor eſſe debet apud nos ſacroſanctę matris eccleſię authoritas, q̄ apud De conſecra.
filios Rechab, morituri patris imperium: qui ne patris edictū violarent, diſt.3.c. ieiu-
a vino perpetuo abſtinuerūt. Si quis igitur Aerianorum huiuſmodi er- nia. &. pluri-
rorem, mille ab hinc annis damnatum: & a Iouiniano, Vigilantio, Val- bus alijs.
dēſibus, Vvicleuo, Huſſitis, ac nouiſſimis iſtis diebus a Luthero & ſequa- Hieremię.35.
cibus ſuſcitatum, ſequutus: quadrageſimale ieiunium, non tam terrena
cogitatione initiatum, q̄ cæleſti maieſtate cōſecratū: & cætera eccleſiaſti- Maximus.
ca ieiunia, vel præſcriptas a patribus abſtinētias non obſeruauerit, aut nō
obſeruandas duxerit: ſacrorum conciliorum authoritate, anathema ſit.

¶ De cælibatu ſacerdotum. Decre. VIII.

On ſatis eſſe viſum eſt Lutheranę factionis authori-
bus, ſi quis in ſordibus eſt ſordeſcat adhuc: niſi Luci- Apoca.22.
feriana quadam malitia magnam ſtellarū partem ſe-
cum traherent. & qui iamdudum impudicitiæ frena
laxaſſent: multo plurimos in ſacrilegos incœſtus &
nefanda prodigioſæ lididinis exempla, ſecum pręcipi-
tes agerent. Vt enim qui laſciuia diffluebant, plures haberent ſui ſimiles:
& coaceruata multitudine ſuam vtcunq; turpitudinem adumbrarent, in
eam proruperunt audaciā: vt ſacerdotes euangelicos nulla cælibatus lege
teneri velint. ſed contra totius eccleſiæ ritum & præſcriptam ab eius in-
cunabulis conſuetudinem: liberas quibuſcunq; poſt adeptū ſacerdotium
affirment nuptias. Leuiticis quidem ſacerdotibus licita fuere coniugia: Leui.21.
vtpote qui paucis tantū diebus ſua vice miniſtrarent, & ex ea tantum tri 1. Paralip.24
bu: iure ſucceſſionis ſacerdotio fungerētur. Neq; voluit oriētalis eccleſia Ambro.in.1.
ſuos ea ſeueritate coerceri: vt contractis primum matrimonijs vti non li ad Timo.ca.3
ceret. At ſacerdotio Chriſti vtpote ſublimiori & excellentiori, ſuperin-

ductas aliquãdo fuisse de iure nuptias, exemplo caret: & tanq̃ ab apostolis interdictum, secũdo Carthaginensi concilio prohibetur. Neq; potuit quicq̃ illo sanctius institui: quo ministri puriores sacris accedant altaribus, & iugi pene sacramentorum administrationi reddantur aptiores: q̃ neminem nec ad subdiaconatum quidem admitti, qui nõ sese voto perpetuæ castitatis astrinxisset. Etenim si lege veteri, ij tantum sanctis panibus vescebantur, qui ab vxoribus mundi forent: si procul a suis domibus habitabant, quibus sua vice sacrificandum erat: ne coniugum forte polluerẽtur amplexibus. si quibus orandum est: a coniugali commercio sit ad tempus abstinendum. Si deniq; a viduis quas suis sumptibus ecclesia quondam alendas admittebat, continentiæ votum exegerit: iure quidem optimo a summis pontificibus & sanctis ecclesiæ cõcilijs indictum est: vt qui sacris vltro sese ordinibus manciparet, perpetuo cęlibatus vinculo necteretur. Nam qui sine vxore est: solicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat deo. Qui autem cum vxore est: solicitus est quæ sunt mũdi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Degrauat quippe animũ & ad terrena deijcit: vsus matrimonij. amor liberorum: auarum & solicitum reddit. Quisquis igitur contra sacrorum conciliorum & patrum decreta: sacerdotes, diaconos aut subdiaconos lege cælibatus non teneri docuerit, aut liberas illis concesserit nuptias: inter hæreticos, omni tergiuersatione reiecta, numeretur.

Cap.2.
Distin.32.c. si quis.
1.Regum.21
82.dist.cap. proposuisti.
1.Corin.7.
1.Timo.5.
1.Corin.7.
Carth.2.c.2
Carth.5.c.3.
Toleta.1.c.4

De votis: & præsertim monasticis. Decre. IX.

NOn absimili sane versutia, veritatis inuersores declinauerunt in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: dum vota perpetua, & in his potissimum monastica, non vanitatis tantũ, sed & impietatis accusant: & abiecta pessimo quidem exemplo cuculla, ad sacrilegas se cõuertunt nuptias. Quod infandum apostasię genus, hac vna maxime prętexũt ratione: quasi vota eiuscemodi, libertati Christianæ præiudicium afferant: nec satis in nostra sit potestate, iugis illa perpetuaq; castitas. Atq; his strophis in desideria carnis pelliciunt eos, qui paululum effugiunt: libertatẽ eis promittẽtes, cum ipsi sint serui corruptionis. At vero nulla maior libertas: q̃ cum repressa carnis tyrannide, corpus in obsequium Christi trahitur, nec tam concupiscentia ducimur: q̃ spiritu. Nẽpe vbi spiritus domini: ibi libertas. neq; quicq̃ est quod non possumus: in eo qui nos confortat Christus. quippe qui non patitur nos tentari supra id quod possumus: sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Cuius auxilio freti, inuenti sunt eunuchi: qui se castrauerunt propter regnum cælorum. ac proinde

Psal.140.
2.Petri.2.
2.Corin.3
Philip.4.
1.Corin.10.
Matthæi.19.

certa sit damnatio viduarum. quæ cum luxuriatæ forent, in Christo volebant nubere. turpi certe transfugio primam fidem irritam facientes: nõ quam baptismo (qui nuptiarum fœdera non respuit) sed iuxta expositionem concilij Carthaginensis: quam perpetuæ castitatis professione spopondissent. Ab hoc autem perpetuæ castitatis voto qui Christum aliquando dehortantem facit: in eum blasphemat, & apostolo cõtrarius est: qui palam nec semel tantum, ad perpetuæ virginitatis obseruantiam instigasse legitur. Cæterum cũ Christus aperte suadeat: vt qui vult perfectus esse, abneget semetipsum, & tollat crucem suam: vadat & vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, ad perpetuæ profecto tum obediẽtiæ, tum paupertatis vota cohortatur. Si quis igitur votum aliquod huiusmodi vouerit domino, etiam si perpetuum fuerit: non faciet irritum verbum suum, sed deiparæ virginis, Annæ matris Samuelis, & Rechabitarum exemplo: omne quod promiserit implebit, neq; tardabit reddere, sed quę semel de labijs suis egressa fuerint, obseruabit: & faciet sicut promisit domino. quãdoquidem ruina est homini, deuotare sanctos: & post vota retractare. Q; si quis secus fecerit, aut hæretica prauitate corruptus secus facere licitum esse docuerit: is velut iuris tum diuini, tum naturalis infractor, nedum sacrosanctis concilijs iniurius: condigna per suos superiores animaduersione plectatur.

1.Timo.5.
27.q.1.cap. sicut bonum.
1.Corin.7.
Lucæ.9.
Matth.19.
Nume.30.
Deutero.23.
Lucæ.1.
Hiere.35.
1.Regum.1.
Prouer.20.

Q; septem sunt sacramenta a Christo instituta: & q; illa conferant gratiam, obicem non ponenti. Decre. X.

ET si nihil intẽtatum reliquit hæreticus, quo Christianã fidem omni parte profligaret: in abrogãdis tamen sacramentis, vipereo dente sacra matris ecclesiæ viscera crudeliter dilaniat. Et quibus aliquando spiritualibus coaluit incrementis: ea non ingrato tantum, sed & perfido per nefas ausu, conatur abrumpere. Nec enim satis esse visum est, si sacramẽtorum ecclesiasticorum numero detraxerit, dum pleraq; ex eis humanum & recens inuentum esse dicit: nisi tandem omnibus conferendæ gratiæ vim negaret.

De baptismo.

VErum vt ad singula descendamus: q̃ efficax sit baptismi sacramentum, primum innotescat. Hoc certe est fons ille patens domui Dauid & habitantibus Hierusalem: in ablutionem peccatoris. Hæc aqua munda: cuius effusione mundamur ab omnibus inquinamentis & spurcitijs nostris. Hoc quod nos saluos facit baptisma: quo denuo nascimur. Per hoc lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum

Zacha.13.
Ezech.36.
1.Petri.3.
Titum.3.

Christum ſaluatorem noſtrum: iuſtificati gratia ipſius, hęredes ſumus ſe
cundum ſpem vitæ æternæ. Hoc aquæ lauacro mundat Chriſtus eccle-
Ephe.5. ſiam in verbo vitæ: vt eam ſibi exhibeat glorioſam, non habentem ma-
Gala.3. culam neque rugam. Quotquot enim baptizati ſumus in Chriſto Ieſu:
Roma.6. Chriſtum induimus, cõſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in
mortem. Cum igitur ablutio peccatorum, ab inquinamẽtis & ſpurcitijs
emũdatio, ſalus, renouatio, regeneratio ſpiritus ſancti, cæteraq; id genus:
infuſionem gratiæ palam inſinuent, perſpicuum euadit: baptiſmi ſacra-
mentum ſua virtute gratiam conferre.

¶ De ſacramento ordinis.

1.Petri.2. POrro ſacramẽtum ordinis vel hinc facile colligi poteſt: q; et-
Apoc.1. ſi omnibus adeo commune ſit internum illud ſacerdotiũ, quo
Roma.12. exhibemus corpora noſtra hoſtiam ſanctam, viuentem, deo
Exodi.19. placentem: vt priſcis quoq; ſub Moſaica lege patribus conue-
1.Corin.4. niret. non protinus tamen, quilibet: diſpenſator miniſteriorũ dei, vel ar-
1.Corin.3. architectus ædificij ſpiritualis habendus eſt. Nõ continuo, ſi puer aut mu-
lier baptiſmum ſuſceperit: legatione pro Chriſto fungitur. ſed diuiſio-
2.Corin.5. nes miniſtrationũ ſunt: deditq; deus quoſdam quidem apoſtolos, quoſ-
dam prophetas, alios euangeliſtas, alios autẽ paſtores & doctores: ad con
1.Corin.12. ſummationem ſanctorum, in opus miniſterij, ad ædificationem corpo-
Ephe.4. ris Chriſti. Atq; eius gratia Titũ Cretæ reliquit apoſtolus: vt conſtitue-
Titum.1. ret per ciuitates preſbyteros. Nam ſi totum corpus, oculus: vbi auditus?
1.Corin.12. ſi totum auditus: vbi odoratus? Deniq; ſi omnia eſſent vnum membrũ,
nec eſſet aliquis qui non ſit ſacerdotali ordine inſignitus: vbi corpus? aut
quid deniq; cõfuſius: quid perturbatius eſſe queat? Quoſdam itaq; Chri
ſtus ſacerdotes inſtituit: quibus ſui corporis poteſtatem commiſit. Veri
Lucæ.22. quidem: dum inſtituto ſui corporis & ſanguinis ſacramento, hoc facite
Ioan.20. (inquit) in meam commemorationem. Myſtici vero: dum poſteaq; in
diſcipulos inſufflaſſet, accipite (inquit) ſpiritum ſanctũ, quorum remi-
ſeritis peccata: remittũtur eis. & quorum retinueritis: retenta ſunt. Qui-
bus palam euadit: in ſuſceptione ordinis conferri gratiam. Recte igi-
1.Timo.4. tur Timotheum Paulus admonet, vt non negligat gratiam quæ data eſt
2.Timo.1. ei, cũ impoſitione manuũ preſbyterij: ſed eam reſuſcitet potius. Quod
1.Timo.5. ſi pro ſui dignitate quis fecerit: duplici honore dignus habeatur.

¶ De ſacramento euchariſtiæ.

QVis autem viuificum eſſe neget euchariſtiæ ſacramentum:
quod tam apertis teſtimonijs ſcripturæ comprobatur? Calix
1.Corin.10. enim benedictionis, cui benedicimus: nonne communicatio
ſanguinis Chriſti eſt? & panis quem frangimus: nonne participatio cor-

poris domini eſt? hic nempe calix ille præclarus inebrians: hoc frumen- Pſalmo.23.
tum, hoc vinum, a quorum fructu multiplicantur fideles. hoc frumen- Pſalmo.4.
tum electorum, hoc vinũ germinans virgines. Probet itaq; ſeipſum ho- Zacha.9.
mo: & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Nam qui manducat & bi- 1.Corin.11.
bit indigne: iudicium ſibi manducat & bibit, non diiudicans corpus do-
mini. Caro enim mea (inquit dominus) vere eſt cibus: & ſanguis meus Ioan.6.
vere eſt potus. qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinẽ:
in me manet, & ego in illo. Et rurſum. qui manducat meam carnem, & Ibidem.
bibit meum ſanguinem: habet vitam æternam. Quibus luce clarius con
ſtat, hoc ſacroſanctum euchariſtiæ ſacramentum non ſolũ gratiam con-
ferre: ſed & alia plæraq; aduerſus hæreticos roborari, quæ de ipſo catho-
lica tradit eccleſia. atq; adeo quidem: vt poſt tam aperta ſcripturarũ ora-
cula, plura conſarcire: ſuperuacaneum foret.

¶ De ſacramento confirmationis.

NEc obſcurius quidem, ſacramentum confirmationis Chriſtus
inſtituit: cum paruulis manus imponeret. Quod & ab apo- Matthæi.19.
ſtolis legimus promulgatum, cum ad Samaritas miſerũt Pe- Actuum.8.
trum & Ioãnem, a quibus illi (licet a Philippo diacono: antea baptizati)
per impoſitionem manuum, ſpiritum ſanctum acciperent. Quod & ex
actis apoſtolorum apud Epheſios a Paulo, & ex Dionyſio, Clemente, Actuum.19.
& Fabiano, pontificibus: a primitiua quondam eccleſia legimus obſerua-
tum. Vnde & nunc impoſitionis manuum, nunc confirmationis: appel-
latum eſt ſacramentũ. Baptiſmo ſiquidem regeneramur ad vitam: poſt
baptiſmũ, hoc ſacramento cõfirmamur ad pugnam. in baptiſmo ablui-
mur: poſt baptiſmum hoc ſacramento roboramur. cuius cõferendi po-
teſtas, epiſcopis a Chriſto cõceſſa: donum dei eſt. quod aſſeruit Petrus: Actuum.8.
pecunia poſſideri non poſſe.

¶ De ſacramento pœnitentiæ.

POenitentiæ vero tam neceſſarium eſt ſacramẽtum: q; impoſ-
ſibile eſt baptiſmum iterari. Voluntarie enim peccantibus no Hebre.10.
bis, poſt acceptã notitiã veritatis: iam non relinquitur pro pec-
catis hoſtia. Neq; ei qui ſemel tantum paſſus eſt Chriſtus, ſæpius cõſepe- 1.Pet.3.
liri poſſumus per baptiſmum. Cũ igitur in multis offendamus omnes: Roma.6.
neq; ſit, qui poſſit dicere: mundum eſt cor meum, & purus ſum a pecca- Iaco.3.
to: neceſſaria eſt profecto ſecũda poſt naufragium tabula. In qua: diſcuſ- Prouer.20.
ſa diligenter conſcientia, quicquid occurrit dei offenſiuum, deteſtemur. Hieronymus
Nam ad pœnitentiam: nos adducit benignitas dei. ſecundum autem du- Roma.2.
ritiã & impœnitens cor, homo theſaurizat ſibi iram: niſi reſipiſcens ſciat
& videat q; malum eſt & amarũ, reliquiſſe dominum: & non eſſe timo- Hiere.2.

2. Corin.7. rem eius apud se. Contra vero, quæ secundum deum tristitia est: pœni-
Psal.50. tentiam in salutem stabilem operatur. Neq; enim cor contritum & hu-
Psal.146. miliatum despicit deus: qui sanat contritos corde, & alligat contritiones
Psal.59. eorum. sed commouet terram, & cõturbat eam: tum sanat contritiones
eius quia commota est. Nemo igitur tãtum de fide sua præsumat, nemo
Esaia.38. adeo pœnitentiam nouam vitam existimet: vt non recogitet annos suos,
in amaritudine animæ suæ.

¶ De confessione.

Prouer.28. SEd vt vetustissimum illud, ita verissimum. qui abscondit sce
lera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Neq; satis fuerit de peccatis conteri, & ea apud sese deo confiteri: nisi sacerdoti quoq; sacramentali confessione detegantur. Ea quippe, nec humanum nec recens inuentum esse potest: quę tot & tantis fulcitur scripturarum oraculis. Ad hanc enim, præter multas Mosaicæ legis figuras, propius manu-
Matth.3. duxisse videtur, primum ille Christi præcursor: a quo qui baptizabãtur,
Ioan.11. confitebantur peccata sua. Tum Christus ipse: dum suscitatũ Lazarum
Matthæi.8. ab apostolis solui iubet, & ei quem a lepra curauerat, præcipit: vt sese sacerdotibus ostendat. At tum demum huiuscemodi confessionem insti-
Ioan.20. tuit & præcepit: cũ postq̃ in apostolos insufflasset, accipite (inquit) spiritum sanctum. Quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retẽta sunt. Nam quomodo remittet, quæ sibi cognita non fuerint? aut quo pacto eorũ iudex esse poterit, quæ prorsus ignota sint?
Hiero. in Ecclesiasten. Oportet itaq;, quem antiquus ille serpens occulte momorderit: abstru-
Cyprianus: sermone 5. de lapsis. sissimum quodq; vulnus medico detegere, omnem indigestum & viru-
Chrysosto. super Matth. homelia 3. lentum humorem (etsi stomacho mentis altius insederit) euomere: pudorem in satisfactionis partẽ, de singulo quouis errato pati. ne dum occultis peccatorum vinculis, sese teneri dissimulat: horrendæ tandem sub omniũ oculis æternæ damnationis laqueo cõstringatur. Proinde statim ab ipsis ecclesiæ nascentis incunabulis: sacer iste confitendi ritus, de interioribus, nedum de exterioribus tantum: inoleuit. vt tum ex Iacobo, tum
Iacob.5. ex diui Dionysij, Alexandri, Vrbani, & Cypriani scriptis: manifestum
Dionys. i epi. ad Demophi. euadit. Recte igitur hãc exomologesis legem a Christo institutam, per apostolos ad nos vsq; deductã, & ab vniuersali ecclesia inuiolabiliter obseruatã: a cũctis Christifidelibus sectãdam esse. & cõtraueniẽtes: authoritate concilij Cõstantiensis & aliorũ compluriũ damnatos declaramus.

¶ De extrema vnctione.

Mar.6. ADvnctionis autem extremæ sacramentum, Christus manu-
duxisse primum videtur: cum apostoli oleo vngerent multos

infirmos & sanarentur. Neq; enim id suo sensu: sed pręceptoris institu-
to fecisse, putandi sunt. Sed ne hic noster vngendi infirmos ritus, Chri-
sti præceptum non tamen sacramentum esse videretur: si quis infirma-
tur (inquit Iacobus) in vobis, inducat presbyteros ecclesię, & orent super Iacobi.5.
eum: vngentes eum oleo in nomine domini. & oratio fidei saluabit in-
firmum: & alleuiabit eum dominus. & si in peccatis sit: remittentur ei.
Quibus liquido constat, extremã vnctionem nõ ægritudinis tantũ cor-
poralis medicamentum esse: sed etiam cæterorum sacramẽtorum instar,
remissionem peccatorũ efficaciter operari. ac proinde nec ab Iacobo qui-
dem fuisse institutum: sed ab eo tantum, cui peculiare est: vt gratiam & Psal.83.
gloriam conferre possit.

¶ De sacramento Matrimonij.

POstremo matrimonium esse sacramentum: abunde satis, sa-
crosanctæ matris ecclesiæ tum vsu, tum authoritate compro-
batur. Hoc quippe sacramentũ, magnum est: in Christo qui- Ephe.5.
dem & ecclesia, quo sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem: & 1. Corin.7.
mulier infidelis per virum fidelem. Hoc honorabile coniugium, thorus Hebræ.13.
immaculatus: in quo non solum saluatur mulier per filiorum generatio- 1. Timo.2.
nem, sed fas est vnicuiq; vas suum possidere in sanctificatione & hono- 1. Thessalo.4
re. per quod coniuges benedictionem consequuntur in filijs: nec habet in
eos dæmonium potestatem, nisi ita coniugium suscipiant: vt deum a se, Tobiæ.6.
& a sua mente excutiant, & suæ libidini vacẽt, sicut equus & mulus: qui-
bus non est intellectus. Qui negat itaq; matrimonium esse sacramentũ,
aut deniq; septem sacramenta non admittit: inter hæreticos habeatur.

¶ De sacrificio missæ. Decre. XI.

QVam vere a sapiente dictũ est. vir qui errauerit in via Prouer.21.
doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur. Erra-
uit quidem Lutherus, in via doctrinæ: cum quicquid
agamus, peccatum esse censuit. At tum demum irruit Iob.10.
quasi gigas, & posuit in cęlum os suum: cum ne quid Psal.72.
nostrum deo gratum esse fateretur, sacrosanctum il-
lud missæ sacrificium abrogari voluit, tantopere nobis necessarium, tan-
tis scripturæ testimonijs roboratum. Nam si omnis pontifex ex homi- Hebræ.5.
nibus assumptus, pro hominibus cõstituitur in ijs quę sunt ad deũ, vt of-
ferat dona & sacrificia pro peccatis: quod tandem proprium & peculia-
re nouæ legi sacrificium a sacerdote offerendum esse queat, nisi superbe-
nedictum istud corporis & sanguinis Christi symbolum? quod esu pa-
schalis agni, manna, cæterisque propemodum omnibus Mosaicæ legis
cærimonijs: figuratum est. Neq; enim lex esse potest: quæ sacerdotio ca-

reat. cp si sacerdotiũ habet: habet & sacrificiũ. Porro etsi Christus, assi-
Hebræ.9. duus pro nobis pontifex, non per sanguinem hircorum aut vitulorum:
sed per proprium sanguinẽ introiuit semel in sancta, eterna redemptio-
Psal.109. ne inuenta: negari tamen nõ potest, sacerdos in æternum secundum or-
dinem Melchisedech: ac proinde huius exemplo, sacrificium aliquod ob-
tulisse: quod exteriore panis & vini forma, veteri illi Melchisedech obla-
Gene.14. tioni respõderet. Erat enim: sacerdos dei altissimi. quod vtiq; fecit: in su
prema cœna illa. Nã accepto pane gratias egit, & fregit: deditq; discipu-
Lucæ.22. lis suis, dicens. Hoc est corpus meũ: quod pro vobis datur. & ab euãge-
licis sacerdotibus: iugi semper obseruãtia pręcepit iterari. Hoc facite, in-
Ibidem. quit, in meam commemorationem. Hoc enim holocaustum, hęc victi-
ma pro peccato, hæc hostia pacifica: hoc iuge sacrificiũ, hæc mũda (iuxta
Mala.1. missę: nominis hebraici, rationẽ) oblatio. quam in omni loco Malachias
prædixit offerendam, cum repudiatis legis antiquæ cærimonijs: ab ortu
solis vsq; ad occasum, magnum esset nomen domini in gentibus. Nihil
igitur in sacrificijs maius esse potest: q̃ corpus & sanguis Christi, nulla
potior oblatio. Qua in re, cum vniuersalis ecclesiæ ritu, tam aperte con-
sentiunt, Ignatius, Ireneus, Cyprianus, Athanasius, Chrysostomus, ac re
liqui posteriores: & concilia prope innumera. vt qui contrarium sensisse
præsumpserit, manifestam hæreseos labem incurrat.

¶ De satisfactione, purgatorio, & commemoratione defunctorum. Decre. XII.

Num illud videmus in primis hactenus obseruatũ ab ijs qui propagandis heresibus animum intenderint: vt ea sibi dicenda putent, quæ maxime placitura videantur. quo prurientes multitudinis aures demulceant: & a seuerioribus patrum auertãt institutis. Hac ratione: Mahometica quondam pestis inualuit. Hoc aucupio, Lutherus plures illaqueat: dum simul cum culpa semper omnẽ cuiusuis pœnæ temporalis reatum aboleri contendit. Purgatoriũ tollit, & quo laicos grauius in clericorum odium exasperet: sacrificia, oblationes, & omnes id genus pro defunctis orationes, recens esse sacerdotum commentum: impudẽter asseuerat. Præuidit enim versutus artifex, nihil esse quod effreni plebeculæ possit esse iucũdius: q̃ si facillima prorsus in cælum prædicetur via, si omnis acerbæ illius purgatoriæ pœnæ decutiatur metus: si quid habeat, quod aliquo tãdem prætextu sacerdotibus impingat. Ne igitur incautus forte quispiam vafris huiusmodi blanditijs pellectus, errorum scopulis illidatur: sacro approbante prouinciali concilio, firmiter tenẽdum decreuimus, culpa per pœnitentiam abolita, frequen-

ter superesse temporalis pœnæ reatum, velut superstites quasdam pecca-
ti reliquias, quæ per dignos pœnitentiæ fructus veniant expiandæ. adeo Matthæi.3
vt iniquitate & culpa peccati dimissa: peccator adhuc pœnæ temporali Lucæ.3.
sit obnoxius. Hinc murmuranti aduersus dominum Israeliticæ plebi: Numeri.14.
inde Dauid dimissam primum adulterij noxam scriptura commemo- 2.Regum.12.
rat, pro qua tamen: subinde pœna temporalis irrogata est. Superabun-
dans quidem atq; exuberans, est Christi satisfactio: cuius plenitudinem
assequimur, dum sicut semel tantum mortuus est: ita semel illi consepe- 1.Petri.3.
limur per baptismum. Peccata vero quæ post baptismum commissa Roma.6.
fuerunt: pœnitentia quidem expiantur, sed quæ morienti Christo non
semper configuret. Cum autem huiusmodi pœnæ temporalis aut ve-
nialis tantum peccati reus, repente nonnunq̃ intereat: de omni verbo eti- Matthæi.12.
am ocioso rationem redditurus. nec illi pateat aditus in cælestem illam
Hierusalem, in quam nihil intrat coinquinatum: nec item gehennæ sub- Apoca.21.
iaceat, quippe qui gratiæ sit particeps, ac pœnę temporalis tantum debi-
tor. fit vt primum purgetur ex ijs quæ gessit in corpore: saluus tandem 2.Corin.5.
aliquando futurus, sic tamen quasi per ignem: de sua semper interim sa- 1.Corin.3.
lute, ex remanentibus in eo fide, spe, & charitate: securus. Neq; enim ex
eorum est numero: quorum blasphemia non remittitur neq; in hoc se- Matthæi.12
culo neq; in futuro, quorum superbia ascẽdit semper. sed eorum potius: Psalmo.73.
quos sub terra deo laudem acclamantes, sacer apocalypsis liber comme- Apoca.5.
morat. Sancta igitur & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare: vt a 2.Macha.12.
peccatis soluantur. Nec ab re ab apostolis traditum: vt in tremendis & Chrysostom.
viuificis mysterijs, agatur commemoratio defunctorum. Sciebãt enim:
illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cum igitur
tam sanctum apostolorum institutum, ab initio nascentis ecclesię, ex sa-
cro Dionysio legamus obseruatum, & in Cabilonensi ac pluribus sub- Dionysius ecclesia. Hiera. ca.7.
inde cõcilijs promulgatum: quisquis Catharorum, Armeniorum, Vvi- De consecra. dist.2.c.visũ.
cleui, Bohemorum, Lutheri aut Valdensium exemplo, hos errores cum
sacro Constantiensi concilio non damnarit: hæreticæ prauitatis pœnas
incurrat.

¶ De veneratione sanctorum. Decre. XIII.

VT abyssus abyssum inuocat, & in aliud scelus ex alio
labimur: in eã demũ hæreticus incidit insaniã, vt qui
pijs animabus quæ purgatorio detinẽtur, suffragia vi Psalmo.41.
uorum adimit: vicissim quoq; viuos, sanctorũ qui in
cælis sunt, defraudet auxilijs. quasi vel preces nostras
nõ audiant, vel nostris calamitatibus nõ tangãtur. quasi diuinę clementię

deroget, ꝙ qui Christo ministrauerit: hoc honore dignus habeatur, vt pro cæteris intercedat. Sed q̃ sit primũ horũ, nõ modo veritati sed scripturis quoq; dissonum: facile intelligit, qui beatis peruium esse nõ ignorat omniforme illud diuinitatis speculũ: in quo quicquid eorum intersit, illucescat. Etsi neq; desint nobis angeli, Gabriele Danielis, Raphaele Tobiæ, haudquaq̃ segniores: qui nobis ab exordio precũ nostrarum assideant, vt illis mox offerant, quorum suffragium imploramus. Nec pigrius q̃ olim, præueniant principes cõiuncti psallentibus: e quorum manibus ascendat fumus aromatũ, de orationibus sanctorum. Porro quod ad secundum attinet: qui fieri potest, vt nostris non afficiantur incommodis: quorum nunq̃ excidit charitas? quibus tantum gaudium in cælo: super vno peccatore pœnitentiam agente? Abraham cum hic diuersaretur: pro salute Sodomitarum, apud dominum semel & iterum, quinimmo & sæpius interpellauit: vt pro certo iustorum numero qui inter eos reperiretur, toti parceretur ciuitati. An nunc cum in cælo gloriosus regnat, vsqueadeo refriguit eius charitas & imminuta est: vt immemor filiorum suorum factus nõ oret pro ijs, qui in hoc procelloso mari adhuc constituti, diris iactantur mundi fluctibus? Nec enim a beatorum communione (quorum: alter alterius, membra sumus) possumus aliquando separari, quin auctiore nobis charitate consulant, q̃ cum terrena nobiscum conuersatione tenerentur. Hinc angelus ille Zachariæ, & Hieremias iamdudum in sinum Abrahę receptus: multum orant pro populo: & vniuersa sancta ciuitate. & pro pœnitentis impietate orabit omnis sanctus: in tempore opportuno. Nihil autẽ diuinæ benignitati vel omnipotentiæ deperit: quæ summa & incomprehensibili sapientia, infima quæq; per intermedia moderatur & regit: neq; minus vnus est mediator dei & hominum Iesus Christus, si iuxta sacram Aurelianensis concilij atq; aliorum complurium institutionem, letanijs ad aliquos sanctorum conuertamur. Christo tamen accepta ferantur omnia: per quem, omne id genus interueniendi munus, cęteraq; in humanum genus beneficia, deriuentur. Absit igitur, vt tanti sint apud aliquem, hæreticorum præstigiæ: vt cum Manichęis, Catharis, Bohemis, & Valdẽsibus, beatis illis cælestis aulæ proceribus (ex quibus: non secus ac ex igne splendor, odor ex vnguento: nostra omnium dimanat vtilitas) cultum exhiberi non sinat: dicata martyribus templa subsannet, dies festos inscribi, & eorum (vt aiunt) passiones palam in ecclesia legi: cachinnis insectetur. Pluris sit: sacrorum conciliorũ authoritas, quibus siquis pertinacius obstiterit: hunc pœnis in hæreticos a iure statutis, declaramus coercendum.

Danie.9.
Tobiæ.12
Psalmo.67.
Apoca.8.
1.Corin.13.
Gene.18.
Lucæ.15.
Gene.18.
Sanctorũ cõmunionem: in symbolo.
Roma.12.
Zachariæ.1.
2.Mathab.15
Psalmo.31.
1.Timo.2.
Concilij Aureli.cap.23.
De cõse.dist.3.c.rogatiões
Basilius.

De veneratione sacrarum imaginum. Decre. XIIII.

SI tam candide q̃ curiose hæreticus ea loca perlustrasset, quibus scriptura passim ab idolorum & simulacrorum cultu reuocat, nequaquã certe tanto strepitu Christianos ab imaginum honore deterreret. Neq; enim dum catholicus quispiam sanctam Christi veneratur imaginem: aliquod numen illi subesse putat, aut quasi deum colit. sed ob recordationem filij dei, vt in eius amore recalescat: cuius imaginem videre desiderat. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante imaginem prosternimur: sed illum adoramus, quẽ per imaginem, aut passum, vel in throno sedentẽ: recordamur. Et dum nos per ipsam picturam quasi per scripturam, ad memoriam filium dei reducimus: animũ nostrum de resurrectione lętificat, aut de passione mulcet. non maiore quidem idolatrię periculo: q̃ cum in nomine Iesu, omne genu flectitur: cælestium, terrestrium, & infernorum. Quem enim vocula cursim auribus insinuat: hunc eũdem fidelibus oculis imago sedulo repræsentat. Accedit & ex imaginibus alia nõ inferior vtilitas: idoneum videlicet atq; accõmodum indoctæ plebi rudimentum. vt cum sacratissimæ virginis Mariæ, aut sancti cuiusq̃ imago sese offert: ea velut archetypo, ad propositę sanctitatis imitationem & veram vtcũq; pietatem, rudi quadam introductione, simplex populus animetur. Et seposita tantisper distractione, dum ad vnius imaginis contuitum se colligit: vno obtutu, sibi plura proponit, q̃ diuturna librorum euolutione cõprehenderet. Non ab re igitur apostoli: viuificam crucem, & sacras erexerunt imagines. quę quum ab initio nascentis ecclesię, debita semper ab orthodoxis veneratione colerentur, nihil illis a sacrosanctis quatuor vniuersalibus concilijs, derogatum est. Quin & ab Augustino moribundis proponi iubẽtur: & a Gregorio magno, tum ad Richaredum, tum ad Secũdinum missæ leguntur. Et insurgentibus tandem imaginum euersoribus: Romani pontifices, Constantinus, Gregorius secundus, & tertius, Paulus primus, Stephanus tertius, & Adrianus primus, tanta animi cõstantia restitere: vt illi septima tandem apud Niceam synodo, concordi patrum assensu dãnarentur. & Carolus ille cognomẽto Magnus, Francorum rex Christianissimus, Francfordiensi conuentu, eiusdem erroris supprefferit insaniam: quam infelicissimus quidam Felix, in Gallias & Germaniam inuexerat. Quisquis igitur, de Christi vel sanctorum imaginibus aliter senserit: is Christo & sanctis iniurius, cum Valdensibus pestiferam hæreseos labem se nouerit incurrisse.

De consecra. dist.3.ca.persatis.& ca.venerabiles.
Gregorius ad Secundinum.
Philip.2.
Damascenus libro.4.
Augusti.lib. de visitatiõe infirmorum.
Carolus Magnus.

¶De libero arbitrio. Decre. XV.

Tſi nulla pene ſit tam aperta catholica veritas, nullus tam manifeſtus ſacræ ſcripturæ locus, quem non hæretici ſuis cauillis & tergiuerſationibus eludant: nulla tamen in re tam impudenter, tantaque rei Chriſtianæ iactura debacchati ſunt, q̃ in exterminãdo profligandoq; libero arbitrio. Nam quid Chriſtifidelibus perniciosius excogitare potuit hoſtis ille veritatis: q̃ ſi vel a Pelagio ſeducti, omnia ſine præſidio gratiæ ſibi tumidius arrogent, vel fatiſcenti puſilloq; animo, cum Vvicleuo: neceſſitati fatiſq; committant omnia? Nihil profecto reliquum erit, tum diuinis legibus, tum humanis: nullus conſilijs aut electioni, nullus precibus aut obiurgationi, cæteriſq; id genus, locus. nulla deniq; iuſtitia futura eſt, qua quibuſdam pœnæ, quibuſdam conſtituta ſint premia: ſi pro Vvicleui & Lutheranorũ ſententia, omnia de neceſſitate eueniant. Prodierat hic error primum, apud gentiles: ſed ſummo omnium conſenſu mox exploſus eſt. adeo liberum eſſe arbitrium, velut euidenti quodam experimento cognitum: omnium mentibus ſeſe inculcat. Cum igitur reliquerit deus hominem in manu conſilij ſui, appoſueritq; coram eo ignem & aquam, bonum & malum: vt ad quodcunq; voluerit, porrigat manum ſuam. nec ab, re beatus ille dicatur: qui potuit tranſgredi & non eſt tranſgreſſus, & facere mala & non fecit: q̃ ſub eo ſit appetitus eius, & dominetur illius. ac deniq; percurrenti ſacram ſcripturam paſſim obuium ſit, q̃ liberum in vtramuis partem hominis arbitrium aſſeueret: ſatis eſſe viſum eſt ſacro prouinciali concilio, libertatis huiuſmodi vires & metas exponere. Neq; enim liberum arbitrium aſſerentes: diuinam excludimus propterea gratiam. quod illi falſo toties imponere non verentur: atq; hoc fumo, credulorum oculos perſtringere. Sed iuxta ſacram ſcripturã eo extendimus: vt voluntas humana miſericordiæ præuenientis auxilio ſuffulta, & interiori quodam & occulto ſecretioris inſpirationis afflatu contacta: ſeſe conuertat in deum, deo appropinquet, & ad veram illam gratiam ſe præparet: qua tandem, accepta ſit ad vitam æternã. Neq; tamen tanta gratię neceſſitas, libero prę-iudicat arbitrio: cum illa ſemper ſit in promptu, nec momẽtum quidem prætereat: in quo deus non ſtet ad oſtium, & pulſet. cui ſi quis aperuerit ianuã: intrabit ad illum, & cœnabit cũ illo. Nec deniq; tale ſit huiuſmodi trahentis dei auxilium: cui reſiſti nõ poſſit. Quoties enim dominus voluit congregare filios Hieruſalem, ſicut gallina cõgregat pullos ſuos ſub alas: & noluerunt? Fruſtra certe Stephanus Iudæos, duræ ceruicis & incircunciſi cordis argueret: qui ſemper ſpiritui ſancto reſiſterent. fruſtra

Eccleſiaſti.15.
Eccleſiaſt.31
Gene.4.
Pſal.58.
Iacobi.4.
Zacha.1.
1.Regum.17
Amos.5.
Apoca.3.
Matth.23.
Actum.7.

Paulus Theſſalonicenſes admoneret, ſpiritum ne extinguerent: ſi diuinis inſpirationibus homines ineuitabiliter raperentur. Trahit quidem deus, ſed in eius odorem currimus: non vi, non vnco raptamur. Prædeſtinat, eligit, vocat: ſed eos demum adultos glorificat, qui in fide & charitate radicati: per bona opera, certam ſuam vocationem, electionemque fecerint. Et licet attingat a fine vſq; ad finem fortiter: diſponit tamen omnia ſuauiter. Hanc igitur hæreſim, arbitrij libertatem prorſus auferentem: non tam damnamus (quippe quæ iam olim: ab eccleſia & ſacroſanctis concilijs damnata ſit) q̃ communi hominum conceptioni & apertis ſcripturæ teſtimonijs declaramus eſſe contrariam.

1.Theſſa.5.
Cantico.1.
2.Petri.2.
Sapien.8.
Cõci. Carth. 4.cap.1.
Sexta ſynodus Cõſtantinopo.ſeſ.8.

¶De fide & operibus: merito & gratia. Decre. XVI.

Frequens illud eſt apud imprudentes, & qui non tam animi moderatione, q̃ impetu feruntur: vt dum ab altero vitiorum incaute diffugiunt, in alterum prolabãtur. Cuius rei Lutherus fidem facit, qui dum operum fiduciam nimis inſectatur: nihil tandem operibus reliquum facit. atq; ita vnius fidei patrocinium ſuſcipit: vt ſolam agnoſcat, opera reijciat & condemnet. Verum ſi recte perpendantur, quæ pro fide producit e ſcripturis teſtimonia: reliquas virtutes non excludunt. Quæ vero contra opera citat: ea omnia vel ad nimiam in operibus fiduciam, vel ad legales cærimonias pertinent. Fide quidem viuimus: & ſine hac, impoſſibile eſt placere deo. Si quis nihilo minus habuerit omnem fidem, ita vt montes tranſferat, charitatem autem non habuerit: nihil eſt. Fide iuſtificamur: ſed & ſpe ſalui facti ſumus. Et dimiſſa ſunt Mariæ Magdalenæ peccata multa, quoniam dilexit multum. ſi quis enim (dicit dominus) diligit me, ſermonẽ meũ ſeruabit: & pater meus diliget eũ, & ad eum veniemus, & manſionẽ apud eum faciemus. Nunc igitur manent fides, ſpes, charitas, tria hæc, maior autem horum, eſt charitas, & in viuificando iuſtificandoq; potior: quandoquidem fides ſine operibus mortua eſt. Tum demum vtilis eſt ad ſalutem: cũ per dilectionem operatur. At charitas non eſt ocioſa, ſed per bona opera ſatagit, vt certam vocationem noſtram electionemq; faciat. Non enim auditores legis iuſti ſunt apud deũ, ſed factores legis iuſtificabũtur. dum ille reddet vnicuiq; iuxta opera ſua, dum vnuſquiſq; mercedem accipiet ſecundum laborem ſuum. Quandoquidem omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti: vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum. Vbi eos qui a ſiniſtris erunt, non ſolum increpabit dominus, quia non crediderunt: ſed quia operibus mi-

Abacuc.2.
Hebræ.11.
1.Corin.13.
Roma.9.
Roma.8.
Lucæ.7.
Ioan.14.
1.Corin.13.
Iaco.2.
Gala.5.
1.Corin.13.
2.Petri.1.
Roma.2.
1.Corin.3.
2.Corin.5.

ſericordiæ non vacarunt. Eos autem qui a dextris erunt, commendabit: non tam a fide, q̃ a bonis operibus. opera enim illorum: ſequuntur illos. Talibus ſiquidem hoſtijs: promeretur deus. facietq̃ tandem omnis miſericordia locum vnicuiq̃: iuxta meritum operum ſuorum. non abſoluta condignitate quidem (neq̃ enim condignæ ſunt paſſiones huius ſeculi: ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis) ſed gratuita magis & liberali repromiſſione. qua, cõuentione facta de denario diurno: conduxit operarios in vineam ſuam. qua inq̃, qui ſuffert tẽtationem: cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit deus diligentibus ſe. & ei qui fidem ſeruauerit, certauerit bonum certamen, curſum conſummauerit: coronam iuſtitiæ reddet in illa die iuſtus ille iudex. qui nos etſi ſeruos inutiles, ſua miſericordia dignos facit: in partem ſortis ſanctorum. Non iuſtificat igitur ſola fides: ſed magis charitas. nec quæuis opera, peccata ſunt: ſed eatenus adultis ad ſalutem neceſſaria, vt meriti quoq̃ rationem non reſpuant.

Apoca.14.
Hebræ.13.
Eccleſia.16.
Roma.8.
Matthæi.20.
Iacobi.1.
2.Timo.4.
Lucæ.17.
Coloſ.1.

¶ Decretorum fidei: finis.

¶ Annotationes aliquot errorum, iam olim damnatorum, & nunc repullulantium: paucis conſtrictæ. XVII.

Is ſane decretis: poſſent plura alia adiũgi. verum nimia huiuſmodi decretorũ multiplicatione, ortodoxos lectores grauare metuentes: haudquaq̃ alia in præſentia cenſemus adijcienda. Quia tamen plurimæ aliæ ſunt hæreſes: quas aut æditis libris, aut publicis prædicationibus, aut familiaribus etiam colloquijs minime erubeſcunt homines peruerſi hodie promulgare, peſtilentibus dogmatibus enitentes inficere populum Chriſtianum: generali quadam definitione tales damnatæ doctrinæ aſſertiones operæprecium eſt indicare, quo facilius vitentur. Exploratum nempe eſt, q̃ non alia via conuenientius hæreticorum calumniæ, hæreſes atq̃ impietates cauentur: q̃ vbi deteguntur & manifeſtantur. Tunc enim omnibus facile conſtat: q̃ vana ſint ac futilia, immo q̃ ſtulta & impia eorum dogmata. At vero vt commodius tales errores diſcernantur: certis ſubnectuntur indicibus, modo ſequẽti.

¶ Nuſq̃ legitur dei cognomen aperte tribui Chriſto, in apoſtolorũ & euangeliſtarum literis: præterq̃ in duobus aut tribus locis.

Error fauẽs Arrio.

Audemus ſpiritũ ſanctũ appellare deũ: quod veteres auſi non ſunt.

Error fauẽs Macedonio.

Chriſtus ſuã mortẽ deplorari non voluit, ſed adorari: vt quæ ſponte pro ſalute totius mundi ſuſcipiebatur. Nõ enim deflẽda eſt: mors innocẽtis.

Error Ioan. Hus: dãnatus in cõcilio Cõſtantiẽſi ſeſſione.15.

A conſortio eccleſiæ reſecatur: quiſquis admittit crimen læthale.

Error Ioan. Hus: dãnatus in cõcilio Cõſtan. ſeſſio.15

Eccleſia non conſtat niſi ex bonis.

Primatus ſummi pontificis: non eſt a Chriſto.

Non recte aut pie ab eccleſia canuntur illæ orationes. Salue regina miſericordiæ. Regina cæli. Aue maris ſtella.

Error Bohemorum.

Nouiſſima pars capituli vltimi, euãgelij beati Marci: ex apocrypho quopiam euangelio aſcripta apparet, a lectore ſtudioſo.

Indecorum vel ridiculum videtur: q̃ idiotæ & mulierculæ, pſitaci exemplo pſalmos ſuos & precationem dominicam, latine murmurant: quum ipſæ quod ſonent, non intelligant.

Baptizati infantes, cum veniunt ad annos diſcretionis: ſunt rebaptizãdi.

Infantes non ſunt baptizandi.

Baptizati paruuli poſtq̃ ad pubertatis annos peruenerint, vt in communibus fidei articulis fuerint inſtructi: interrogentur, ratum ne habeant quod ſuſceptores nomine illorũ polliciti ſunt in baptiſmo. Id ſi non approbent: fortaſſis expediet illos non cogi, ſed ſuo relinqui animo, donec reſipiſcant. nec ad aliam interim vocari pœnam: niſi vt ab euchariſtia ſumenda, reliquiſque ſacramentis arceantur. Cæterum nec a ſacris, nec a

concionibus excludantur.
Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatũ: moratur animam ab ingressu cæli.
Iustus: in omni bono opere peccat.
Omne opus bonum, optime factum: est veniale.
Deus obligauit hominem ad impossibile, in nono & decimo pręceptis: prohibens non concupiscere. quod qui negat: pessime facit. & qui hoc falsum esse dicit: plusq̃ pessime facit.
Hoc est mortalium mortalissimum: nõ credere sese damnabili & mortali peccato esse obnoxium coram deo.
Modus celebrãdi missam quo vtitur ecclesia catholica: nõ est cõueniẽs.
Missa debet dici lingua vulgari.
Manifestus est error: missam applicare seu offerre pro peccatis, pro satisfactionibus, pro defunctis aut quibuscunq; necessitatibus suis, aut aliorũ.
Non est dubium: vniuersos hodie sacerdotes & monachos, cum episcopis & omnibus suis maioribus, esse idolatras: in statu periculosissimo agentes, ob missæ seu sacramenti ignorantiam, abusionem, & irrisionem.
Magna est fides: cognoscere Christum corporaliter esse, vbi sacramentaliter est. Sed maior est: cognoscere eũ absolute, vbiq; corporaliter esse.
Nihil conducit ad susceptionem eucharistię: se præparare per contritionem, confessionem, satisfactionem, & alia bona opera.
Non licet inducere homines ad pœnitentiam: per timorem gehennæ.
Episcopus non potest: quod non possit simplex sacerdos.
Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas: sic q̃ non possint contrahere matrimonium.
Humana instituta si obseruas vt humana: nihil te iuuant. sin vt diuina: mendacium committis.
Lex euangelica quo tutiores sint homines a periurio: prorsus damnat omne iusiurandum. vt iam fas nõ sit iurare: neq; per deum, neq; per cælum, neq; per terram.
Excommunicationes non sunt timendæ: sed optandæ.
Qui venialia peccata docent esse distincta a mortalibus: ad insaniam perditissime nituntur trahere hominum conscientias.
Opera nihil sunt corã deo: aut omnia sũt ęqualia q̃tũ ad meritũ attinet.
Meritum tribuere operibus, propemodum cũ eis est sentire: qui credũt nos ex operibus iustificari posse, de quo errore dãnãtur Iudæi plurimũ.
Illi qui habent charitatem: nullis præceptis humanis sunt subiecti.
Habentes charitatem: non tenentur ieiunare, orare, vigilare, aut alia consimilia bona opera efficere. sed liberum est illis: facere aut omittere hu-

Error fauẽs Vviclefo.
Error Bohemorum.
Error Aerianorũ & Arthotiratarũ.
Error Donatistarũ Acitarum & apostolicorum.

Catharorum error & Valdensium.

Error Vviclefi dãnatus in cõcilio cõstantiensi, sessione octaua.
Error fauẽs Iouiniano.

Error Begardorum.

iusmodi bona opera, pro suo beneplacito.
Indulgentiæ: prorsus sunt abijciendæ.
Fundationes obituum: sunt inuentiones diaboli.
Ecclesiastici nõ debẽt gaudere priuilegijs & immunitatibus: plusq̃ laici.
Non licet ecclesiasticis: habere bona immobilia.
Deus non vult pseudoapostolos & hæresiarchas extingui, sed tolerari: si forte resipiscant, & e zizanijs vertãtur in triticum. Q̃z si non resipiscãt: seruentur suo iudici, cui pœnas dabunt aliquando.
Decimæ: sunt puræ elemosynæ. & possunt parochiani propter peccata suorum prælatorum: ad libitum suum eas auferre.
In ecclesia nõ debent esse varia viuẽdi genera: quæ religiones appellãtur.
Nulli licet: inuitis parentibus intrare religionem.
Si proximum voco in ius, si ei damna procuro: quæ necessario vocationem illam prætorialem sequuntur, si etiam tanq̃ ethnicũ omni sanctorum consortio & participatione totius ecclesię, eũ priuatum iri obtineo: quomodo non facio iniuriam, qui iustitiam peto? quomodo mandatum dei non soluo: qui sanctam inter me & fratrem dilectionis necessitudinem violo?

Error Vviclefi.
Error fauens Vviclefo.
Error dãnatus in cõcilio cõstantiensi.
Error Catharorũ Valdensiũ, Begardorũ, & Hussitarum.
Error Vviclefi.
Error Vviclefi: dãnatus in cõcilio constãtiensi sess. octaua.

¶ Ad principes Christianos exhortatio: vt elaborent pro hæreticis exterminandis. XVIII.

Plurimos hactenus errores cõmemorauimus: sed non illorum sufficit commemoratio. Opus nanq; est, q̃ Christianissimi principes suppetias ferant: zelo zelantes pro domo domini exercituũ, quę iuxta apostolum est ecclesia. Posset haud dubie deus, absq; illis: vniuersam hæreticorum cohortem cõterere ac exterminare, nullius enim creaturæ suæ eget ministerio. Vult tamen pro sua benignitate homines sibi cooperari: ampla quoq; eos donat mercede, qui ei cooperantur, in ijs præsertim negocijs: quæ ad fidei dinoscuntur spectare integritatem: quẽadmodum multæ indicant historiæ. Laborarunt olim aduersus hæreticos strenue Christianissimi principes: Constantinus, Valentinianus, Theodosius, Clodoueus, Carolus magnus, & Ludouicus pater sancti Ludouici. sed nũquid præmio defraudati sunt? minime certe. Nã apud deum gratiam inuenerunt: qua nihil in vita est expetibilius, & apud homines immortale sui nominis decus adepti sunt. Contra vero principes, qui hæreticorum consuetudine abusi, & eorũ deliniti confortio: impijs erroribus non obstitere, sed impenderunt subsidium: iram dei vindicem sensere. Diuino siquidem fauore destituti: in graues ęrũnas prolapsi sunt, miserabilem vitę exitum sortiti. Cuius rei (vt alios taceamus) te-

1. Timo. 3.

ſtes ſunt vel locupletiſſimi: Licinius a Cõſtantino deuictus, Iulianus apo ſtata, Valens Arrianus, Philippicus, Cõſtantinus quintus, & Leo eius fi lius: ſacrarũ imaginũ impij euerſores. Hi profecto deteſtandam impie tatem cõſectati: digna ſuæ perfidiæ reportarunt ſtipendia. Longũ eſſet, reliquorũ principum qui a fidei ſyncæritate deficientes, peſtifero hæreti corũ contagio infecti ſunt: miſerias enumerare, & calamitates. Longum itidem eſſet, eorũ felicitatem & gloriam recenſere: qui fidei catholicæ in concuſſe adherẽtes, hæreticos tanq̃ capitales ſuę coronę hoſtes, ad interni tionẽ vſq̃ deleuerũt. Hęc itaq̃ attẽdentes, pro noſtri officij debito Chri ſtianos principes inſtanter rogamus, & in domino exhortamur: ſi ſuæ ſa luti conſulere, ſi ſuæ ditionis iura illibata cuſtodire, ſi in pace & tranquil litate ſubditas ſibi nationes cõtinere exoptant: potenti brachio fidem ca tholicam tueantur, ac eius hoſtes viriliter ſatagãt debellare. Id autẽ haud factu erit difficile: vbi antiqua Chriſtianiſſimorum principum in hære ticos, eorum libros, & fautores, edicta inſtaurabũtur. Quæ ſi ſalutari iu diciorum ſeueritate executioni demandẽtur: nulla prorſus hæreticorum monumenta, nulli libri, nulla ſcripta in ſuis prouincijs reperientur. Male item ſanæ conciones ceſſabunt, necnõ & clandeſtina cõuenticula: in qui bus peregrinos cultus a Chriſtiana pietate degenerantes, inducere ſolent hæretici. Vſqueeo effrenis inſuper impiorum audacia retũdetur: vt iam orthodoxę fidei ac eccleſiæ catholicæ, ſacriſq̃ eius cõſtitutionibus, audeat nemo contraire. Hoc profecto noſtrũ deſiderium: hæc votorũ ſumma, hæc noſtri conatus gloria. Hoceſt quod tota mẽte expoſcimus: & aſſi duis precibus a domino efflagitamus. ſperãtes, dum ſtrenue Chriſtianiſ ſimi principes hæreticos debellant: & nos pijs laboribus, ne creditę nobis oues, luporũ morſibus trucidentur, prohibituros. Et tum demũ donabit nobis dominus ſua pietate, tantopere a fidelibus exoptatã atq̃ expetitam pacẽ & trãquillitatẽ in hac vita: & poſt huius vitæ decurſum, cõſumma tam felicitatẽ. At vero quia ſcimus nõ ſatis eſſe, ad hæc obtinẽda fideles adhortari: niſi rebelles cõueniẽti diſtrictione reprimãtur, ſalutari antido to decreuimus huic negocio prouidere. Authoritate itaq̃, qua fungimur, omnes in noſtra prouincia conſtitutos: qui tam impia dogmata auſu te merario aſſerere, docere, ſcribere, præſumpſerint: his ſcriptis, ſentẽtia ex cõmunicationis innodamus. Necnon & eos: qui illis auxilium, cõſilium, aut fauorẽ quouis modo fuerint impartiti. Sub eadem quoq̃ pœna om nibus nobis ſubditis inhibemus: ne Lutheri libros ſiue Lutheranorum quorumcũq̃ retinere præſumant, qui ad peſtilentem doctrinam promo uendam conſcripti ſunt.

❧ INDEX MATERIARVM, IN SEQVENTIBVS MO rum decretis contentarum: per capitum ordinem digeſtus.

FRequentandas eſſe preces in eccleſijs: pro tranquillo ſtatu to tius eccleſiæ, & regnorum orbis Chriſtiani. Cap. I.

Omnem exactionem indebitam, pro ſacramẽtorum, aliarũq̃ rerum diuinarum adminiſtratione: eſſe a viris eccleſiaſti cis ſummopere deuitandam. II.

Q̃ promouendi ad ſacros ordines, exhibeãt literas teſtimoniales: de ſuffi cientia ætatis, & honeſtate vitę ſuæ. III.

Neminem ad ſacrũ ſubdiaconatus ordinẽ eſſe promouendum: niſi ſuffi cientem exhibeat titulum beneficialem, vel patrimonialem. IIII.

Quomodo dioceſani examinare debent petẽtem literas dimiſſorias: an teq̃ illas ipſi concedant. V.

Diligentem etiam inquiſitionẽ debere fieri a dioceſanis: ſuper ætate, mo ribus, & literatura iam promotorum ad ſacerdotium. VI.

Promotos in curia Romana ad ſacros ordines, non eſſe admittendos ad illorum executionẽ: niſi prius a dioceſanis fuerint examinati. VII.

Inſtituendi ad curam animarũ, diligenter ante examinentur a dioceſanis: an ſint idonei gerendæ illi prouinciæ. VIII.

Ad beneficia eccleſiaſtica obtinenda aſſumantur idonei a dioceſanis: qui ſuo erga deum & eccleſiam, rite fungantur officio. IX.

Quotidianas diſtributiones ſatis largas & ſufficiẽtes, aſſignari debere ijs: qui diuino officio in eccleſijs celebrando interſunt. X.

Curati reſideant in ſuis eccleſijs, niſi ſint legitime excuſati: & populũ ſibi cõmiſſum diligenter inſtruant documentis fidei & morum. XI.

De ijs, quæ curati ſuos ſtudioſe debent admonere parochianos: ad ipſo rum ſalutem. XII.

De fundationibus antiquis eccleſiarum: accurate obſeruandis, & ſedulo complendis. XIII.

In oratorijs priuatis, ſine dioceſani facultate non eſſe celebrandũ: neq̃ in capellis hoſpitiorum, neglecta eccleſia parochiali. XIIII.

Die dominico non celebrẽtur miſſæ in capellis, etiam ex fundatione: niſi poſt completam miſſam parochialem. XV.

In eccleſijs nihil inhoneſtum aut indecens fieri debere: quo diuinũ impe diatur, aut minus reuerenter audiatur officium. XVI.

Pſalmodia, mature & cum diſtinctione peragatur: ac muſicus cantus, or ganorumq̃ modulatio, ad deuotionem excitans, non laſciuiã: in eccle ſijs exhibeatur. XVII.

De horis canonicis: debite, reuerenter, & honeste, in ecclesia decantandis: distincto tempore, & congruo pulsu. XVIII.
De ijsdem: integre, mature & deuote legēdis a viris ecclesiasticis: sine aliquo leuitatis aut irreligiositatis exemplo. XIX.
De tabula officiariorum, in choro ponenda: & tēpore ingressus in chorum, cum diuinum celebratur officium. XX.
Canonici cū primū recepti fuerint in cōsortiū capituli: suos fructus integre recipiāt sine dilatione, aut expectatione per aliquot annos. XXI.
De regulari disciplina: in victu, vestitu & moribus, in monasterijs tam religiosorum q̄ monialium: exacte obseruanda. XXII.
De honestate morum, in vita & habitu a clericis seruanda: sine vestium preciosarum pompa & luxu. XXIII.
Qualis debet esse habitus clericorū, & virorū ecclesiasticorū. XXIIII.
De honestate clericorum obseruanda in incessu, conuersatione cū laicis: in euitatione chorearum, & actionis ludorū scenicorum. XXV.
Incontinentes sacerdotes & concubinarios, clericos itidem venatores, & negocijs secularibus deditos: grauiter esse puniendos. XXVI.
Quid agendum: quando prioratus religiosorum aut monialium nō habent prouētus sufficientes ad pluriū in illis locis educationē. XXVII.
De numero monialiū, in monasterijs earū instituendo: perpetuaq; ipsarum clausura vigilanter obseruanda. XXVIII.
De visitatione & reformatione diligenti hospitalium, leprosariarum, & similium domorum, facienda per eos: ad quos idipsum legitime spectat, & de gubernatoribus earūdem domorum. XXIX.
Confratrias non esse de nouo erigendas: nisi ex consensu & approbatione diocesanorum. antiquarum autem statuta & fundationes: vt visitētur, illis exhiberi debere. XXX.
De excommunicationibus non concedendis, nisi pro ardua & graui causa: neque decernendis pro iniurijs verbalibus, nisi sint admodum atroces: de quo officiales locorum diiudicent. XXXI.
Diocesani per se aut vicarios suos visitent frequenter parochias, in quibus audiunt hæreticos habitare: & ad illorum exterminationē atq; extirpationem, pro viribus elaborent. XXXII.
Libri de fide & moribus differentes, non imprimantur amplius, nec alibi impressi vendantur: sine speciali diocesanorum authoritate & permissione, qui eos prius visitent. XXXIII.
Libros lingua vernacula compositos, & de fide ac moribus tractantes, legi vulgo non debere: nisi a diocesanis ante visitati sint & approbati, atq; permissi vt publice legantur. XXXIIII.

Non esse admittendos quoscūq; ad exercendum prædicationis ad populum, officiū: nisi a diocesanis approbati fuerint & missi. XXXV.
Quales esse debēt verbi diuini prædicatores: & quid potissimum prædicare studeant, & quibus vti sermonibus. XXXVI.
Solos illos mēdicantes habere potestatē absoluēdi: qui ante per suos prælatos diocesanis præsentati fuerint, & per eosdē cōmissi. XXXVII.
Abbates sacramentū confirmationis non conferant, nec calicum consecrationē attentent: nisi diocesano ante exhibuerint speciale (siquod habent) super hoc priuilegium. XXXVIII.
Cum quanta reuerentia, grauitate, & honestate: sacramentū matrimonij est suscipiendum. XXXIX.
Imagines sacræ, præcedente episcopi visitatione: in ecclesijs collocentur. neq; prætextu noui miraculi erigatur capella aut altare nouum: nisi episcopus loci de eo negocio ante definierit. XL.

Indicis capitum, decreta morum complectentiū: finis.

IN nomine domini Amen. Sequuntur constitutiones editæ in sacro prouinciali concilio Senonensi: celebrato Parisijs per Reuerendissimum in Christo patrẽ & dominum, dominum Antonium, miseratione diuina & sanctæ sedis apostolicæ gratia, tituli sanctę Anastasiæ sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyterum cardinalem, archiepiscopũ Senonensem, Galliarum & Germaniæ primatẽ, Franciæ cãcellariũ. Et Reuerẽdos in Christo patres episcopos, suffraganeos eiusdem Reuerendissimi patris: videlicet episcopos, Carnotensem, Parisiensem, Meldensem, Antissiodorẽsem, Trecensem, Niuernensem, & Petrũ de stella: vicariũ episcopi Aurelianẽsis, per eundem Reuerendissimũ admissum, vna cũ clero totius prædictę prouinciæ: legitime congregato & euocato. Anno ab incarnatione domini: millesimo, quingentesimo, vigesimo septimo, die tertia mẽsis Februarij. qua fuit inchoatũ prædictum concilium: & continua prosecutione deductum vsq; ad nonam diem Octobris, anni vicesimi octaui: supra millesimum & quingentesimũ. Qua quidem die: extrema fuit manus supra dicto cõcilio imposita.

¶ Frequentandas esse preces, & publicas & priuatas in ecclesijs: pro trãquillo statu ecclesiæ catholicæ, & regnorum orbis Christiani. Cap. I.

1. Timo. 1. PAulus gẽtium apostolus cum Timothæum in primis admonuisset: vt a pseudoapostolis creditam sibi plebem auocaret, qui volentes esse legis doctores, nõ intelligebant quæ loquebantur: neq; de quibus affirmabant. protinus ad mores conuersus. Obsecro (inquit) primũ omniũ fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarũ actiones: pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate cõstituti sunt, vt tranquillam & quietã vitam agamus: in omni pietate & castitate. Proinde Paulum imitati, de suffraganeorũ nostrorũ cõsilio & assensu in primis districte iniungimus: vt per cathedrales, collegiatas, parochiales & alias quascũq; ipsius nostrę prouinciæ ecclesias, fiãt preces tam publice q̃ priuatim: quibus auertatur ira dei, & de peccatis nostris meritã nõ sumat vltionẽ. Nã si precibus locus aliquando affuerit, siqua olim orandi necessitas institit: ea profecto nobis hac nostra tempestate sese offert. qua atroces assiduosq; bellorũ tumultus: inter Christianos principes exardescere videmus, & nauis ecclesiæ

1. Timo. 2.

pluribus schismatum vndis iactata: vanæ doctrinę ventis fluctuat. Orãdus igitur benignissimus deus, vt qui nostris iniquitatibus offensus hactenus in puppi dormitasse videtur: exurgat, & dissipẽtur inimici eius. imperet mari & vẽtis, cessetq; tempestas. pestilentes hæreses in dies pullulantes tollat, falsa amputet dogmata: dissidentes & exulceratos principũ animos cõciliet: pacatisq; hæresum procellis, fatiscentẽ Petri nauiculam tuta tandem statione recipiat. Sanctissimum dominum nostrum papam, & statum hierarchicum ecclesiæ: in perfecta charitate contineat. & Christianissimũ regem nostrũ ac supremum dominũ: incolumem nobis seruet, votorũq; compotẽ efficiat. vt cõmissus illi populus, deum vnicũ pacis authorẽ agnoscat: & in agendis illi gratijs totus inhiet & inardescat.

Psal. 67. Matth. 8.

¶ Omnem exactionem indebitam, pro sacramẽtorum, aliarũq; rerũ diuinarũ administratione: esse a viris ecclesiasticis summopere deuitandam. Cap. II.

SAcro hoc approbãte cõcilio, statuimus & ordinamus: vt omnia syncære, pure, & munde fiant in domo domini: sine labe, labisve suspicione, aut specie mali. Ad quod: prælati, ecclesiarum cathedralium & collegiatarum capitula, archidiaconi, abbates, abbatissæ, & aliæ quæcunq; personæ ecclesiasticæ: diligẽtem gerant curam & studium exercendi, administrandi, & exequendi onus eis a domino concessum (ne sanguis subditorum, de manibus eorum requiratur) non quęstus causa, aut pecunię. Ideo statuimus inquam & ordinamus, conformiter ad sacrorum conciliorum, sanctorumq; patrum decreta: vt manus suas illibatas, integras & intactas seruent, iuxta iuris communis dispositionem & ordinationem, ab omni exactione abstinẽtes. non obstantibus quibuscunq; iuramẽtis, statutis & consuetudinibus introductis: & in futurum introducẽdis. Irrationabilem illam consuetudinẽ iudicantes: qua ad vnam præbendam receptus, suorum in dicta præbenda prædecessorum non receptorum (a quibus ius non habet: sed a conferente vel instituente) plures receptiones soluere compellatur. Prouideãt autem diocesani: ne ecclesiarum parochialiũ rectores, matricularij, aut alij quicunq; indebitas exactiones pro sacramentorum, sacramentaliumq; ac diuinorum administratione faciant.

Ad vnam receptus præbẽdã nõ soluat plures receptiones.

¶ Qui promouendi ad sacros ordines, exhibeãt literas testimoniales: de sufficientia ætatis, & honestate vitæ suæ. Cap. III.

ET vt deinde de ministris ecclesiæ prouideamus, ne circa promouẽdos ad sacros ordines fraus aliqua cõmittatur: sacro approbante prouinciali concilio, de fratrum nostrorum suffraganeorum sentẽtia & consensu statuimus: vt promotionis tem-

pore,ordo qui proxime ſequitur,diligẽter obſeruetur. Vt quantum attinet ad ætatẽ & mores,non prius promoueant dioceſani ſuos ad aliquem ſacrum ordinem: q̃ viderint literas teſtimoniales preſbyteri parochialis, quæ contineant duorum aut trium teſtium probatorum, non ſuſpectorum depoſitiones, iuramento ſolenni firmatas: de ſufficiẽtia ætatis promouẽdi, & de probata & inculpata illius vita. Quo abſoluto: inquirant, ſi promouendus habeat ſcientiam,a iure ad ordinẽ ſuſcipiendum,requiſitam. Neq; aliquem ad ſacerdotium promoueãt: niſi qui (quantum fragilitas humana patitur) ſciat ea quæ continentur in canone. quæ ipſis. xxxviij. diſtinctione.

¶ Neminem ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem eſſe promouẽdum: niſi ſufficiẽtem exhibeat titulum beneficialem,vel patrimonialem. Cap. IIII.

POrro in graue clericalis ordinis ſcandalũ ac dedecus: videmus haud paucos ſacerdotes,nudos ac mẽdicos. Prohibemus itaq;, ne aliqui ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem aſſumantur: niſi ſub titulo beneficij viginti librarũ Pariſienſium ad minus,vel patrimonij ſimilis valoris. Super quo: per vicarios noſtros in noſtra dioceſi,aut in dioceſi ſuffraganeorum noſtrorum, per eoſdem ſuffraganeos eorumve vicarios vel officiales: fiat diligens inquiſitio per teſtes, omni exceptione maiores. Si autẽ titulus patrimonialis ad eum peruenerit ex ceſſione aut donatione alterius: ſimiliter inquiratur, an præfatã ſummã poſſit redditus rei ceſſę repræſentare. Deinde ſuper fraude, ſi qua interuenerit inter cedentem & ceſſionarium: exigatur ſacramentum cedentis ac ceſſionarij. Iurabit autem cedens: ſe donaſſe ſine vlla fictione,aut ſpe in futurum recuperandi. Ceſſionarius autem affirmabit: nullum eſſe inter ſe & cedentem,pactũ, de reſtitutione rerum ceſſarum: ſuæq; intentionis eſſe,illa retinere,ac quandiu viuet: illis vti & frui. Prohibemus autem diſtricte, ne ordinatus ad titulum patrimonialem: eundem vẽdat aut alienet ſine permiſſione epiſcopi ordinãtis, donec beneficium aut patrimonium prætaxati valoris fuerit aſſecutus.

¶ Quomodo dioceſani examinare debent petẽtem literas dimiſſorias: anteq̃ illas ipſi concedant. Cap. V.

ET quanuis epiſcopus originis,beneficij,aut domicilij,non ſolũ ad ordines promouere,ſed etiã literas dimiſſorias ad ipſos ordines cõcedere poſſit: iniungimus tamen ſuffraganeis noſtris, vt ſiquãdo literas dimiſſorias ad ſacros ordines indulgere voluerint,ne indigni aſſumantur: obſeruẽt ordinem qui ſequitur. videlicet q̃ volentes impetrare literas dimiſſorias,accedant ad dioceſanos: qui ſu-

per præmiſſis ætate,literatura,moribus,beneficio ſeu patrimonio inquirant,ſeruentq; diligenter prædictas ſolennitates: perinde ac ſi in propria ordinare vellent. Ac tunc ſic examinato, concedantur literæ dimiſſoriæ: remittaturq; ita examinatus cum literis ipſis. In quibus etiam declaretur prædicta ſolennitas ſic obſeruata: fiatq; mentio expreſſa de beneficio aut patrimonio,vt epiſcopus ad quem ſe conferet ordinandus: eum ſine ſcrupulo promouere & ordinare poſſit. Q̃ ſi propter infirmitatẽ aut aliam cauſam rationabilem,is qui literas dimiſſorias obtinere cupit, non poſſit commode accedere ad ſuum epiſcopum: tunc remittatur ſuper ætate, literatura,ac moribus vt prius examinandus ad epiſcopũ,cui literæ dimiſſoriæ pręſentabũtur: inſeraturq; in illis literis dimiſſorijs clauſula. Super quo: conſcientiam tuam oneramus. Prouiſo tamen,q̃ nunquam concedantur literæ dimiſſoriæ: niſi illi qui habuerit beneficiũ, aut patrimoniũ prætaxati valoris.

¶ Diligentem etiam inquiſitionem debere fieri a dioceſanis: ſuper ætate,moribus, & literatura iam promotorũ ad ſacerdotium. Cap. VI.

SEd quantum attinet ad iam promotos ad ſacerdotium: iniungimus ſuffraganeis noſtris,vt ſuper illis diligẽtem & accuratam faciãt inquiſitionem. Et quos inuenerint promotos ante ætatem legitimam: iuxta iuris diſpoſitionẽ,ab executione ordinum ſuſpendant,donec ad ætatem legitimam peruenerint. Et quos vita reprehenſibiles cognouerint: debite coerceant. Quos inſuper non eſſe literaturæ ſufficientis deprehenderint: ab executione ordinũ ſuſpendant, donec in ſcientia quæ ordini eſt requiſita,ad plenum fuerint inſtructi.

¶ Promotos in curia Romana ad ſacros ordines,nõ eſſe admittendos ad illorum executionem: niſi prius a dioceſanis fuerint examinati. Cap. VII.

RVrſus quia nonnulli, ſuæ ignorantiæ & incapacitatis, & delictorum conſcij: fugientes examen ſuorũ epiſcoporum,ſcientes ſe non eſſe ab illis promouendos: ad curiam Romanã confugiũt, etiam abſq; literis dimiſſorijs eorundem epiſcoporũ. & in eadem curia ſe faciũt promoueri ad omnes ſacros ordines,per quoſdam aſſerentes ſe eſſe epiſcopos, & habere a Romano pontifice authoritatem ordinandi: de quorum poteſtate ac cõmiſſione non apparet. ſintq; ordinati huiuſmodi,promoti extra tempora: ac interdum tribus ſucceſſiuis diebus. Talibus dioceſani non permittant executionem ſuorum ordinum: niſi viſis diligenter eorundem literis. Conſtito etiam ſufficienter, de poteſtate ordinantium: & eorum commiſſione, eis a Romano

pontifice concessa. Ad hæc etiam, ꝙ rursus examinentur de vita, scientia, ætate: ac inquiratur de beneficio seu patrimonio. Qui si in prædictis aut aliquo præmissorum inuenti fuerint minus sufficientes: declarentur suspensi ab executione ordinum, modo & forma, supra declaratis.

¶ Instituendi ad curam animarum, diligenter ante examinentur a diocesanis: an sint idonei gerendæ illi prouinciæ. Cap. VIII.

CAeterum, quia ecclesiæ dei nihil magis officit: q̃ ꝙ indigni præficiantur curæ animarum, & ad aliorum assumantur regimen, qui seipsos regere non possunt. diocesani ergo ad parochiales ecclesias non instituant præsentatos ab ecclesiasticis laicisve patronis, nisi eos prius diligenter examinauerint: neque indignos præficiant aut incapaces admittant. Qꝛ si qui sint instituti vel prouisi, etiam per sedem apostolicam: nihilo minus diocesani eos examinent. & si minus idonei fuerint inuenti: ad administrationem beneficij non admittantur, sed loco eorum per episcopos instituantur vicarij idonei, quibus congrua portio assignetur. Et tandiu in beneficio administrent: donec sic instituti aut prouisi, literaturam sufficientem assecuti fuerint, aut sint ætatem legitimam adepti.

¶ Ad beneficia ecclesiastica obtinenda, assumantur idonei a diocesanis: qui suo erga deum & ecclesiam rite fungantur officio. Cap. IX.

VMq̃ graue nimis sit & absurdum, ꝙ quidam ecclesiarum prælati cum possint viros idoneos ad beneficia ecclesiastica promouere: assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec literarum sufficientia suffragatur: carnalitatis sequẽtes affectum, non iudiciũ rationis. vnde quanta ecclesijs damna proueniant: nemo sanę mentis ignorat. Nos ergo volentes huic morbo mederi, præcipimus omnibus & singulis collatoribus: vt (prætermissis indignis) idoneos assumant: qui deo & ecclesijs gratum valeãt impendere famulatum. Fiatq̃ iuxta sacrum Lateranẽse conciliũ, in prouinciali concilio diligens inquisitio, vt qui post primam & secundam correctionem fuerit repertus culpabilis: a beneficijs cõferendis, per ipsum prouinciale concilium suspendatur. instituta in eodem cõcilio persona prouida, & honesta: quæ suspensi suppleat defectum in beneficijs conferendis.

¶ Quotidianas distributiones satis largas & sufficientes, assignari debere ijs: qui diuino officio in ecclesijs celebrãdo intersunt. Cap. X.

ADnos (quod amarius dolendũ est) peruenit, ꝙ in multis cathedralibus & collegiatis ecclesijs huius nostræ prouinciæ, nullæ sunt aut vsqueadeo tenues quotidianæ distributiones: vt vix tertiã partem grossorũ fructuũ ascẽdant. In quibus hactenus inualuit cõsuetudo, ꝙ illarũ ecclesiarũ canonici absentes: per interessentiam vnius diei, grossos fructus totius anni percipiãt. Ex quibus: vagandi materia oritur, cultus diuinus (quem augeri optamus) diminuitur, officium (propter quod: beneficiũ ecclesiasticum datur) omittitur. quibusdam clericis admodum ignaris, tenui precio conductis: cura diuini officij cõmittitur. quod vnico contextu, nõ seruatis interstitijs temporum ab ecclesia præfixis: per huiusmodi mercennarios transcurrendo & syncopando celebratur, vt aliunde ex quæstu missarum vitam sibi mendicent. Nos igitur cupientes prędictis occurrere, & quantum possumus, aduersus futura cauere: sacro approbante concilio, huiusmodi cõsuetudines tanquam ecclesijs nociuas, & cultui diuino detrahẽtes, cassamus & reuocamus. Hisq̃ nõ obstãtibus statuimus, ꝙ diocesani in suis diocesibus: dictarũ ecclesiarum canonicos, per iuris remedia, etiã suarũ præbendarũ priuationẽ, ad suas ecclesias reuocẽt: dictosq̃ grossos fructus, pro maiori parte in quotidianas distributiones conuertãt. Et residẽtes & diuino officio actualiter interessentes, secundum mensurã laborũ: plus minusve capiant emolumenti. sub obtestatione diuini iudicij, omnibus præcipiẽtes: vt respectu huiusmodi quotidianarum distributionum, iura antiqua sacrorum conciliorum & patrum decreta integre obseruent, & obseruari faciant.

Dãnatur irrationabilis consuetudo.

¶ Curati resideant in suis ecclesijs, nisi sint legitime excusati: & populum sibi commissum diligenter instruant documentis fidei & morum. Cap. XI.

REctores ecclesiarum (quorũ singularis est electa industria) cõpellantur per suffraganeos nostros, quoad fieri poterit: ad personalem residentiam. neq̃ cum illis de non residendo, nisi causa probabili intercedente: dispensetur.

¶ Et in ecclesijs parochialibus per singulos dies dominicos, presbyteri parochiales curati per se aut vicarios eorum: clara voce & intelligibili ac verbis maternis, annũcient decẽ pręcepta decalogi & articulos fidei. Et si qui fuerint presbyteri quibus non suppetat doctrina aut prædicandi gratia: legant & declarent prædicta die dominica vnũ capitulum Ioannis de Gerson, in opere suo tripartito.

¶De ijs quæ curati ſuos debent admonere parochianos:ad ipſorum ſalutem. Cap.XII.

ADmoneant frequenter curati ſuos parochianos: vt interſint miſſę parochiali diebus dominicis,& feſtis per hebdomadam occurrentibus.Et vt ad omnia illa quæ per ſingulos dies dominicos in pronis præcipiuntur: diligenter attendant.Q; ſi legitimo ceſſante impedimento abſq; licentia ſui curati,per tres dominicos neglexerint intereſſe miſſæ parochiali:denuncient ſtatim promotoribus,vt pro menſura contemptus vel offenſæ puniantur.

¶Hortẽtur inſuper ijdem curati eoſdem parochianos ſuos:vt frequenter peccata ſua confiteantur,& ſacramentũ euchariſtiæ percipiant. præſertim in feſtis ſolennibus,& tempore infirmitatis aut peſtis, aut vbi inſtat periculum mortis:ſeu cum mare ſunt nauigaturi, aut per diuerſa loca peregrinaturi. Quos etiam cõmoneant: ne peregrinentur ſine literis teſtimonialibus Chriſtianitatis eorum. quas ijdem curati, per ſe aut eorum vicarios,ſi petantur:liberaliter tradant.

¶Curati diligenter aduertant:ſi parochiani eorũ ad minus ſemel in anno,ſanctam eccleſiæ communionem euchariſtiamq; percipiant.& communicantium nomina, ſi commode fieri poteſt:ſcripto redigant.

¶De fundationibus antiquis eccleſiarum:accurate obſeruandis & complendis. Cap.XIII.

VOlumus etiam,q; in ſingulis parochialibus eccleſijs non ſolũ dicatur miſſa parochialis dominicis:ſed etiam alijs per hebdomadam diebus,diuina officia ſecundum primam fundationem ipſius eccleſiæ,vel illius augmentationẽ: celebrẽtur.

¶Et ne diuinus cultus (quẽ omnino augeri deſideramus)minuatur,fundatorumve intentio fraudetur: per dioceſanos compellantur omnes & ſinguli rectores eccleſiarum parochialium,capellani,alijq; beneficiati, leproſariarum aliarumq; domorum adminiſtratores:ad oſtendendas exhibendaſq; literas fundationis, inſtitutionis, & augmentationis beneficiorum ſuorum,& adminiſtrationum.Vt omnibus viſis: de diuinis officijs iuxta fundatorum intentionem, quod opportunum fuerit,ab eiſdem dioceſanis ſtatuatur.

De capellis nõ temere de nouo erigẽdis

¶Inhibemus capellas de nouo erigi,conſtrui,etiam omnino dirutas reedificari:ſine dioceſanorum licentia & permiſſione.

¶In oratorijs priuatis,ſine dioceſani facultate nõ eſſe celebrãdũ: neq; in capellis hoſpitiorũ,neglecta eccleſia parochiali. Cap.XIIII.

NOn liceat in oratorijs priuatis, quæ in domibus priuatorũ interdũ habentur, miſſas celebrare prætextu diſpenſationis ſedis apoſtolicæ:niſi prius viſis ab epiſcopis,recognitis & approbatis dictis literis diſpenſationis.tranſgreſſores autem: per ordinarios locorum pœna condigna plectantur.

¶Sed quia in diuerſorijs aut hoſpitijs ſunt interdũ capellæ, vbi viatores ac tranſeuntes paſſim celebrari faciũt:neq; curent ad eccleſiam parochialem,vel aliam eccleſiam accedere. præcipimus ſuffraganeis noſtris,vt inhibeant ſub pœna ſuſpẽſionis a diuinis,omnibus & ſingulis preſbyteris ſibi ſubditis:ne in huiuſmodi capellis deinceps celebrare attentent.Quia tamen extranei ſacerdotes a celebratione miſſæ, aut tranſeuntes ab auditione facile cohiberi non poſſent:idcirco ijdem ſuffraganei noſtri prohibeant ſub pœna excommunicationis vel alia pœna,magiſtris dictorũ hoſpitiorũ ſeu diuerſoriorũ:q; nõ patiãtur deinceps in illis capellis celebrari.

¶Die dominico non celebrentur miſſæ in capellis,etiam ex fundatione:niſi poſt completã miſſam parochialem. Cap.XV.

ITem ne populus diſtrahatur a miſſa parochiali,& ab auditione mandatorũ dei & eccleſiæ:prohibemus ne in capellis ab antiquo etiam epiſcoporum authoritate fundatis,aliæ miſſę celebrẽtur:q̃ illæ quæ de fundatione extiterint.Et ſi quæ ſint miſſæ, quæ ex tenore fundationis dici debeant die dominico: non dicantur niſi poſt miſſam parochialem.

¶Admonemus inſuper ſuffraganeos noſtros, vt ex cauſis præmiſſis, & præſertim hoc tẽpore:quo videmus multos adduci ad cõtemptum præceptorum eccleſiæ,& miniſtrorum eiuſdem:nõ facile admittant fundationes capellarũ,quibus ordinatur celebratio miſſæ dominico die, ea potiſſimũ hora:qua populus vniuerſus conuenire debet ad audienda diuina,præceptaq; dei & eccleſiæ.

De altaribus portatilibus nõ facile conſecrandis.

¶Et vt magis ac magis tollatur occaſio celebrãdi miſſas in locis ac oratorijs priuatis:iniungitur ſuffraganeis noſtris,vt nõ ſint faciles ad conſecranda altaria portatilia.ſed tunc demũ ad ea conſecranda accedãt: cum intellexerint ea eſſe requiſita pro eccleſijs,aut alijs locis in quibus licite celebratur. Etper ſuos decanos rurales, alioſve officiarios prouideant: ne prædicta altaria portatilia retineantur in domibus priuatorum.

¶In ecclesijs nihil inhonestum aut indecens fieri debere: quo diuinum impediatur, aut minus reuerenter audiatur officium. Cap. XVI.

Psal. 92.
Psal. 75.

CVm autem deceat domum dei sanctitudo, vt cuius in pace factus est locus: eius cultus sit cum debita veneratione pacificus. sit itaq; iuxta Gregorij decimi concilium generale Lugdunense: ad ecclesiam humilis & deuotus ingressus. sit in ea, quieta conuersatio, deo grata, inspicientibus placita: quæ considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Cessent in ecclesijs, vniuersitatum & societatum quarũlibet concilia: conciones, & publica parlamẽta. Cessent confabulationes quelibet: cessent vana, & multo fortius fœda & prophana colloquia. Cessent postremo quæcũq; quæ diuinũ possunt perturbare officium, aut oculos diuinæ maiestatis offendere. Ne vbi peccatorum est venia postulanda: ibi peccandi detur occasio, aut deprehẽdantur peccata cõmitti. Prohibemus idcirco, ne histriones aut minui intrent ecclesiam: ad pulsandum tympano, cithara, aut alio instrumẽto musicali: neq; in ecclesia aut iuxta ecclesiam, suis pulsent instrumẽtis. Prohibemus insuper, ne fiat deinceps festum fatuorum aut innocentium: neque erigatur decanatus patellæ.

Mimi nõ intrẽt ecclesiã ad pulsandũ suis instrumentis.

¶Psalmodia mature & cum distinctione peragatur: ac musicus cantus organorumq; modulatio, ad deuotionem excitans non lasciuiam, in ecclesia exhibeatur. Cap. XVII.

CVt cum in ecclesijs dei psalmodia cantanda præcipiatur, vt fidelium deuotio excitetur: in hoc nocturnum diurnumq; officium & missarũ celebritates, assidue clero ac populo, sub maturo tenore distinctaq; gradatione cãtentur: vt eadem distinctione collibeant, & maturitate delectẽt. Propterea præcipimus, vt in ecclesijs sint musici cantus distincti ac discreti: mouentes cor ad deuotionẽ compunctionemq;. Porro in ecclesijs prætextu musici cantus: non sunt audiendæ publicæ cãtilenę, & lasciuæ. Neq; enim (inquit Hieronymus) in tragœdiarũ modum, guttur & fauces medicamine sunt leniendæ: ne dum blãda vox quæritur, cõgrua vita negligatur. Nã vt cantor minister deum moribus stimulat, cum populum vocibus delectat: ita lasciuus animus dum lasciuioribus delectatur modis, eos sepe audiẽs emollitur & frãgitur. Curent ergo sacerdotes & clerici sic suos cantus instituere: vt modesta honestaq; psallendi grauitate, placidaque & grata modulatione, sic audientium aures deliniant: vt prouocent excitentq; ad deuotionẽ, compunctionemq;: non ad lasciuiam, cordisve aut animi titillationem.

¶Organorum vsum: ecclesia a patribus ad cultũ seruitiumq; diuinum recepit. Nolumus itaq;, q̃ organicis instrumẽtis resonet in ecclesia, impudica aut lasciua melodia: sed sonus omnino dulcis, qui nihil præter hymnos diuinos & cantica spiritualia repræsentet.

¶De horis canonicis: distincte, reuerenter, & honeste, in ecclesia decantandis. Cap. XVIII.

ET vt in maioribus ecclesijs cultus dei viui sanctior, iuxta maiorum traditiones in melius reformetur: statuimus, vt in cathedralibus ac collegiatis & cõuentualibus ecclesijs, horis debitis, signis congrua pulsatione præmissis, laudes diuinæ per singulas horas: non cursim ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti (præsertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum) debitam faciendo inter solenne & feriale officium differentiam: reuerenter ab omnibus persoluantur.

¶Horas autem canonicas dicturi, cum tunica talari ac supellicijs mundis & cappis, iuxta temporum diuersitatem ingrediãtur ecclesias: caputia, almutias vel birreta tenentes in capite. Qui cũ in choro fuerint: grauitatem seruent, quam locus & officium exposcunt. nõ cum alijs confabulantes seu colloquentes: aut literas seu scripturas alias legentes.

De grauitate in choro seruanda.

¶Et cum psallendi gratia ibidem conueniant: muta aut clausa labia tenere non debent. sed omnes, præsertim qui maiori funguntur honore: in psalmis, hymnis, & canticis, deo alacriter modulentur.

¶Cũ dicitur: Gloria patri, & filio, & spiritui sancto: omnes cõsurgant.

¶Cum nominatur illud nomen gloriosum Iesus: in quo omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & infernorum: omnes caput inclinent.

Philip. 2.

¶Nemo ibidem, cum horæ in communi cantantur: legat, vel dicat priuatim officium. Nam nõ solum officium quo obnoxius est choro, subtrahit: sed & alios psallentes perturbat.

De officio horarum: nõ dicẽdo a quopiã priuatim in choro, cũ illæ cantantur.

¶Super his debite obseruandis, alijsq; ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinam spectantibus: decanus & capitulum, vel cui onus incũbit, diligenter inuigilet, hincinde ne quid inordinate fiat: circunspiciens.

¶Horũ autẽ trãsgressores: illius horæ, in qua circa predicta excesserint,

vel alia maiori: prout transgressionis grauitas exegerit, plectatur pœna.

¶ De horis canonicis, integre, mature & deuote legendis, a viris ecclesiasticis: sine aliquo leuitatis aut irreligiositatis exemplo. Cap. XIX.

ADmonemus beneficiatos & alios in sacris ordinibus constitutos, qui ad horas canonicas tenentur: vt si orationes suas, deo acceptas fore cupiunt: non in gutture, vel inter dentes seu deglutiẽdo aut syncopando dictiones, vel colloquia aut risus intermiscendo: sed siue soli, siue associati, diurnum nocturnumq; officium reuerenter, verbisq; distinctis peragant: ac tali in loco, vnde a deuotione non retrahantur.

¶ Quicunq; in ecclesia beneficiatus præsertim de maioribus, diuinorum tempore per ecclesiam vel foris circa eam deambulãdo, aut cum alijs colloquendo visus fuerit: non solũ illius horæ, sed totius diei distributiones ipso facto amittat. Et si semel correptus non destiterit: per mensem distributionibus careat. & si pertinacia exegerit: grauiori pœnæ subijciatur. Regulares, qui in cõuentualibus ecclesijs circa prædicta excesserint: superiorum arbitrio castigentur.

¶ De tabula officiariorũ, in choro ponenda: & tempore ingressus in chorum, cum diuinũ celebratur officium. Cap. XX.

CONstituatur tabula in choro: in qua quid per vnumquenq; ex canonicis vel alijs beneficiatis, in singulis horis per hebdomadam aut maius tempus, cantandũ legẽdumve sit: describatur. Qui autẽ secundũ quod ibi perscriptũ fuerit, facere per se vel alium neglexerit: pro qualibet hora, distributiones vnius diei amittat.

¶ Qui in matutinis & vesperis, ante gloria patri primi psalmi, consimiliter in alijs horis: in missa ante finem epistolę vsq; in finem, diuino officio non interfuerit (nisi forte necessitate cogente, ac petita & obtenta licentia: discedere oporteat) pro illa hora absens censeatur. saluis ecclesiarum consuetudinibus: si quæ forte circa hęc arctiores existant. Idem obseruetur in ijs: qui a principio vsq; ad finem, in processionibus non permanserint. Pro cuius executione, deputetur aliquis, onus habens notandi personas singulas: statuto tempore nõ conuenientes, iuramento astrictus agere fideliter, & nulli parcere.

De distributiõibus: cuiq; secundũ mensuram laboris faciẽdis.

¶ Præcipimus etiam conformiter ad statutum præcedentis concilij: q̃ in illis ecclesijs, quibus singulis horis certæ distributiones statutę nõ sunt:

omnino etiam de grossis fructibus (si opus sit) deputentur. vt iuxta mẽsuram laboris: plus, minusve, quisq; capiat emolumenti. Tollentes prorsus abusum illum, quo in vna duntaxat hora præsens: totius diei distributiones vsurpat. Et illum: quo præpositi vel decani & alij officiales, ex hoc solo q̃ officiales sunt, licet actualiter pro vtilitate ecclesiæ non absint: quotidianas distributiones percipiunt.

Damnantur abusus circa quotidianas distributiões.

¶ Canonici cum primum recepti sunt in cõsortium capituli: suos fructus integre recipiant sine dilatione, aut expectatione per aliquot annos. Cap. XXI.

CVm autem secundum apostolum, is qui altari seruit: de altari viuere debet, statuimus ad iuris dispositionẽ: vt omnes & singuli canonici ecclesiarum cathedralium & collegiatarum nostræ prouinciæ, lucrentur & percipiant post eorum receptionẽ & admissionẽ in fratres, grossos fructus & alios quoscũq; suarũ prębendarum, personaliter residendo & deseruiẽdo suis beneficijs, æqualiter inter se distribuendo. Nisi ex fundatione eorundem locorum speciali, & legitima, sufficienter probata: prædicti grossi fructus pro certo tempore alijs ecclesijs aut pijs vsibus, expresse pertineãt & deputentur. Damnabilem illam consuetudinem iudicantes: qua in certis ecclesijs prædicti fructus ad certum tempus, in vtilitatem cedunt iam receptorum. siue qua cauetur: vt ad certum tempus sint de nouo recepti, expectantes. veram corruptelam & notoriũ abusum: tales & similes, declarãtes per hoc præsens nostrum statutum. Et quoniam dispositione iuris duo canonici assistentes episcopis, seu de familia eorum existentes, similiter & alij priuilegiati, debent gaudere grossis fructibus suarum præbendarũ: ideo non intendimus eis præiudicare per hoc præsens statutum, sed volumus eos illibatos conseruare in dictis suis priuilegijs.

1. Corin. 9.

Dãnatur cõsuetudo in aliquibus ecclesijs inalescẽs

¶ Diocesani statim post dissolutum præsens concilium: diligenter visitabunt breuiaria, missalia, antiphonalia, ac sanctorum legendas. Et quæ deprehenderint in illis superflua, aut nõ satis pro ecclesiæ dignitate conuenientia: ipsi continuo tollent & resecabunt, & quæ viderint esse necessaria: adijcient.

De visitãdis per diocesanos breuiarijs & missalibus.

¶ De regulari disciplina, in victu, vestitu, & moribus: in monasterijs tam religiosorũ q̃ monialiũ, exacte obseruãda. Ca. XXII.

FIde dignorum relatio ad nostrum auditum perduxit: q̃tum in multis monasterijs sit a primę institutionis puritate recessum. Siquidem illorum cœnobitæ, sic vitam monachalem & regularem reiecerunt: vt & moribus & nomine & habitu, religio-

si haberi & nominari vereantur. Qz si in præmissis gubernaculum disci plinæ contemnatur: hoc solum restare videmus, vt religio naufragetur. Rebus itaq; in deteriora prolabentibus obuiam ire volentes: statuimus vt abbates, abbatissæ, priores, priorissæ, & alij religiosorum superiores, quocunq; nomine censeantur: sic sua monasteria in cultu diuino, vita & moribus, vestimentis monachalibus, cibis & potibus reforment: & suos religiosos & moniales, ad vitam regularẽ & monasticam, secundum institutiones suorum ordinum & alias regulares, reducãt: q; in eis nihil reperiatur, quod diuinam maiestatem & simpliciũ animos offendere possit. In præmissis autem: per diocesanos in suis visitationibus diligens inquisitio fiat. Et quæ repererint deformata: reforment, & omnino corrigant. quæ super prædictis facta fuerint: sequenti concilio referãt. Et ne notorium illum abusum, quo nonnulli regularem apostasiam incurrendo, sine habitu regulari etiam in publicum incedere non erubescunt: sub dissimulatione pertransire videamur. statuimus q; canonici regulares de cætero: super veste exteriori togam lineam, tam intra q̃ extra monasterium, ferre omnino teneantur. Nisi forte super huiusmodi toga nõ deferenda: priuilegium habeant. quod suis diocesanis exhibere infra duos menses, a die publicationis computandos habeant. Qui viso priuilegio, super alio habitu patenter distincto a vestimẽtis clericorum secularium: ordinabunt, vt expedire & iuris esse videbitur.

De toga linea: super vestem a canonicis regularibus ferẽda.

¶ De honestate morum in vita & habitu, a clericis seruanda: sine vestium preciosarum pompa & luxu. Cap. XXIII.

OMnes clericos, maxime in sacris constitutos, admonitos esse volumus: se cum in sanctorum loco sint, necessitatem bene viuendi non licentiã peccandi, esse assecutos. Idcirco eos hortamur: vt opera sanctorum exerceant: luceantq; coram hominibus opera eorum, sintq; vere illud sal euangelicũ. In ministerio vigilantes & soliciti, plantent, euellant, dissipent: & cum summo studio ædificent, quæ pietatem respiciunt.

Matthæi. 5.
Hiere. 1.

¶ Insuper professionem suam probent habitu: scilicet vt per decentiam habitus extrinseci, intrinsecam morum honestatem ostendant. Vestitus ergo clericorum maxime in sacris constitutorum, non sit expectoratus: sed a collo desuper vndiq; clausus, a manicis, lateribus & retro.

¶ Cum elationis habeat calũniam: quicquid propter venustatẽ, non propter necessitatem accipitur. & ne bona ecclesiæ, quæ pauperum sunt: in fastum & corporis ornatum (qui a sacrato ordine alienus esse debet) cõuertantur. Inhibemus omnibus & singulis ecclesiasticis nostræ prouinciæ: ne vestimẽtis exterioribus & sagis oblongis sericeis, in publicum aut domestice vtantur, sub pœnis arbitrio diocesanorum imponendis. Non tamen intendimus, ecclesiasticis ex sanguine regio aut ducali ortis: huiusmodi vestimentorũ sericeorum delationem prohibere. quos tamen hortamur: vt in suis vestimentis decentiam ecclesiasticam obseruent.

De vestibus sericeis: non deferendis a clericis.

¶ Qualis debet esse habitus clericorum, & virorum ecclesiasticorum. Cap. XXIIII.

VEstes sint talares, nõ fronciatæ aut partitæ: nec nimia amplitudine superfluæ, nec plus æquo cõstrictę. in quibus: clericalis ordinis honestas & modestia, non fastus iactantia, vel elationis vitium: deprehendatur. Non etiam camisias gestent (quod dicunt) fronciatas.

¶ Non pannosi sint clerici: aut in vestibus laceri. Neq; enim affectatæ sordes aut exquisitæ deliciæ: laudem pariunt.

¶ Non caligas partitas aut scacatas assumant: neq; circa genu dissutas. non lunatis seu cornutis, ac nimis fenestratis: calceis vtantur. Nõ annulos in digitis deferant: nisi forte huiusmodi sint, quibus id ad decorẽ suarum dignitatum permittatur.

¶ Ipsi quoq; clerici in sacris præsertim constituti, & eorum commensales: neq; comam relaxent aut barbam nutriant. Sed tonsuram, coronam, seu rasuram habeant: secundum ordinem suum honeste rasam.

De honestate a clericis seruanda: in crinibus & tonsura.

¶ Deniq; iuxta concilium Lateranense: pannis rubeis aut viridibus non vtantur. Ab ijs deniq; abstineant: quæ in eodem concilio continentur.

¶ De honestate clericorum: obseruanda in incessu, conuersatione cum laicis, in euitatione chorearum, & actionis ludorum scenicorum. Cap. XXV.

IN incessu quoq;, honestatem exhibeant: vt grauitate itineris, mentis maturitatem ostendant. Incompositio enim corporis, risus dissolutus, indecens oculorum vagatio: inæqualitatem indicant mentis.

¶ In conuersatione autem cum laicis, ita se habeant: vt neq; ex nimia familiaritate, aut conuersatione æquali, reddatur contemptus dignitatis. neq; ex nimia austeritate, fastu, aut pompa: superbi, aut plus æquo elati iudicentur.

Qui ludi a clericis sunt vitandi.

¶Neq; in publico ludant pila aut alijs ludis: maxime cum laicis. A ludo alearum, alijsq; qui a sorte pendent: abstineant. neq; ludentium fautores: spectatores, aut testes existant.

¶Non se admisceãt choreis publicis: tripudiationibus, aut saltationibus. Non turpes, amatorias, aut lasciuas depromant cantilenas: seu cantantibus faueant aut adsint.

¶Non in scenam velut histriones prodeant, non comœdias vernaculas agant: non spectaculum corporis sui faciant in publico, priuatove loco.

¶Quæ omnia: cum omnibus sacerdotibus sunt indecora, & ordini clericali multum detrahentia: tum illis præcipue, quibus animarum cura est commissa.

¶Incontinentes sacerdotes & concubinarios, clericos itidem venatores, & negocijs secularibus deditos: graui-ter esse puniendos. Cap. XXVI.

INcontinẽtes sacerdotes, & cõcubinarios clericos: episcopi per se vel suos officiales, ad continentiam & ecclesiæ regulam remedijs conuenientibus reuocabunt. Salutares pœnas iuxta sanctorum patrum decreta, & sacrorum ac generalium conciliorum canones: in illos (si moniti non desistant) exequentur.

¶Contra clericos venatores vel negocijs secularibus implicitos: si a venandi, negociandive consuetudine, moniti nõ desistant: ad pœnam Aurelianensis concilij & alterius Lateranensis procedetur.

¶Quid agendum: quando prioratus religiosorum aut monialium non habent prouentus sufficientes, ad plurium in illis locis educationem. Cap. XXVII.

ET cum sacrum Viennense concilium statuerit: vt monachi in suis sibi commissis administrationibus vel prioratibus non præsumant soli habitare, sed si prouentus prioratuum vel administrationum huiusmodi forte nõ suppetant: duobus alijs vicinioribus locis, ad eorũ monasteria pertinẽtibus, vel ipsorũ monasteriorũ officijs, aut inter se inuicem, prout erit cõmodius: cum consensu & consilio abbatum, per locorũ ordinarios vniantur. Nos illud Viennensis concilij tam salubre, tamq; prouidum statutum: obseruari præcipimus.

¶Ad hoc statuimus, q; moniales cuiuscunq; ordinis existant: morantes

in prioratibus, qui non sunt idonei ad confouendam reformationem, & conuentum custodiendum, neq; ad id forte redditus eorum suppetere possunt: remittantur ad abbatiam seu monasterium, vnde huiusmodi prioratus dependent. Redditus autem prædictorum prioratuum: applicentur abbatiæ vel monasterio. vbi etiam pro mensura augmenti: augeatur numerus religiosarum. Ex ordinatione autem episcopi, prouidebitur de seruitio competenti in prædicto prioratu: celebrando per presbyterum secularem. cui de consensu religiosarum: per eundem episcopum congrua portio assignabitur.

De reuocatione religiosarũ: in aliena diocesi existẽtium.

¶Et quoniam sunt aliqua monasteria sita extra prouinciam nostram: a quibus dependent prioratus, infra limites prouinciæ nostræ constituti. rogamus diocesanos locorum, vt religiosas illorum prioratuum aduocent ad suas abbatias seu monasteria. Offerẽtes, q; nos & suffraganei nostri etiam curabimus modo consimili, ad abbatias nostrarum diocesum reuocare religiosas: existentes in prioratibus extra prouinciam nostram sitis, quibus insufficientes redditus esse, nobis constiterit.

¶De numero monialium, in monasterijs earum instituendo: perpetuaque ipsarum clausura, vigilanter obseruanda. Cap. XXVIII.

ITem constituimus, vt in monasterijs monialium tot instituantur moniales: quot de facultatibus eorundem monasteriorum (reparationibus ecclesiẽ, clausurẽ, & aliarum regularium domorum, necnon & processuum expensis: deductis) commode & sine penuria sustentari possint. A quibus: pro ingressu aut receptione, nihil prorsus prætextu consuetudinis, aut quouis alio quæsito colore: exigatur. Si qua tamen vltra eas in huiusmodi monasterijs se recipi petat: id non interdicimus, dummodo congruam secũ afferat pensionem, qua cum cæteris religiosis numerarijs alatur. Non tamen in locum numerariarum succedat: sed decedentibus numerarijs, aliæ nouæ & pauperes surrogentur.

De statu regulariũ. cap. periculoso. ĩ sexto.

¶Prouideant etiam episcopi: vt illud salubre ac frugiferum decretum, incipiens. periculoso. in eo præsertim, quod continet de clausura perpetua monialiũ: seruetur, ac perpetuo custodiatur. Nihil enim magis officit regulari monialium disciplinæ, spiritualiq; profectui: q̃ reseratis claustri septis, portisq; pro cuiusq; earum nutu patentibus, frequens & licentiosa extra monasterium euagatio: & tanq̃ ruptis obicibus dissoluta ac

insolens vltra metas cõuẽtus eruptio. Siquidem exinde dedecorosa enascitur earum cum laicis personis tam viris q̃ mulieribus conuersatio: & præter cętera salutis animarum detrimenta, ingens in pręcipiti pendentis earundem castitatis periclitatio.

¶ De visitatione & reformatione diligenti hospitaliũ, leprosariarum, & similium domorũ: facienda per eos ad quos idipsum legitime spectat. Cap. XXIX.

CVm autem ea, quæ ad certum vsum pium sunt largitione fidelium destinata: non debeant in alium vsum conuerti, præcipimus iuxta concilium Viennense: xenodochia, leprosarias elemosynarias, & alia hospitalia, quocunq; nomine censeantur, visitari & reformari per eos: ad quos id de iure, statutove in locorum fundatione apposito, vel ex consuetudine præscripta, aut priuilegio sedis apostolicæ spectat & pertinet. Gubernatio vero: viris prouidis & discretis, ac boni testimonij, committatur. Qui instar tutorum & curatorum: præstare iuramenta, ac de locorum ipsorum bonis inuentarium conficere, & ordinarijs seu locis illis quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis: annis singulis, de administratione sua teneantur reddere rationem. Volentes q̃ hęc, in prouisione seu commissione quæ fiet de eisdem hospitalibus: exprimantur

¶ Confratrias non esse de nouo erigendas: nisi ex consensu & approbatione diocesanorum. antiquarum autem statuta & fundationes: illis vt visitentur, exhiberi debere. Cap. XXX.

CVm ex multiplicatione confratriarum, sepe monopolia oriri contingat: & quæ in vsus pios consumenda sunt, in crapulam conuerti videantur. Siquidem dies festos confratriarum, non aliter se confratres digne celebrare putant: nisi comessationibus & ebrietatibus deseruiant. Sacro approbante concilio, sub pœna excommunicationis inhibemus: ne aliqui, cuiuscunq; status extiterint, confratrias erigere & de nouo instituere, sine episcoporum expresso consensu & approbatione: audeant. Antiquas autem, quas per episcopos institutas, aut aliter approbatas fuisse constiterit: toleramus. Omnẽ baculorum delationem, confratribus & alijs quibuscunq;, tam extra q̃ intra ecclesiam: necnon conuenticulares comessationes, maxime diebus festis illarum confratriarum, & ex denarijs earundem fiendas seu soluẽdas: sub prædictis pœnis prohibentes.

¶ Ordinamus insuper, q̃ q̃tum ad antiquas confratrias attinet: teneantur confratres seu procuratores infra sex menses a die publicationis præsentium, afferre diocesanis eorumve officialibus aut vicarijs, statuta: si qua habeãt. & eosdem diocesanos instruere de modo & forma: quam in eis seruant: de quãtitate redditiuũ, & in quos conuertant vsus. vt sic iustitia mediante, quod super his opportunum fuerit: statuatur, omniaq; ad sobrietatem & modestiam reuocentur. Alioquin, elapsis sex mensibus: ad earum annullationem procedatur.

¶ Eisdem confratribus & alijs: delationem calicum, vasorum sacrorum, & capparum ecclesiasticarum, prohibemus. Iniungentes de suffraganeorum nostrorum consensu, sacerdotibus & alijs per prouinciam nostram constitutis: ne ipsas deinceps concomitẽtur, aut illis deseruiant. Ex nunc autem, iuramenta quæ solent præstari in ingressu: omnino reprobamus & cassamus. Prohibentes, ne deinceps iuramenta super obseruatione statutorum prædictarum confratriarum: aut præstentur, aut exigantur. Et etiam vbi confratriæ erunt permissæ: volumus q̃ ab inuitis pro egressu nihil exigatur.

De calicibus & cappis ecclesiæ: nõ deferẽdis in festo cõfratriarũ per laicos.

¶ Confratriarum prouisores, procuratores, seu magistri, vel gagiatores ecclesiarum parochialium: teneantur præstare iuramenta in initio officij suscepti, coram episcopis aut eorum officialibus, eliganturq; singulis annis: mox reddituri de receptis & solutis rationem. Et pecuniæ quæ supererũt: applicentur per eos vel in vsum reparationis ecclesiæ, aut curam seu alimoniam pauperum, aut alios pios vsus: prout episcopus arbitratus fuerit.

¶ De excommunicationibus non concedendis, nisi pro ardua & graui causa: neq; decernendis pro iniurijs verbalibus, nisi sint admodum atroces. Cap. XXXI.

INsuper, ne quis per excommunicationem (quam pro præcipuo mucrone, ecclesia habet) a fidelium communione ex leui causa innodetur: sacro approbante concilio prohibemus, quatinus de cætero nullæ excommunicationes concedantur, nisi pro graui causa: & ea cognita, secundum formam iuris. Generalesq; monitiones in forma malefactorum: non decernantur pro inurijs verbalibus, nisi forte atrocioribus. quarum distinctio: arbitrio officialium relinquatur. Quos nihilo minus diligenter & districte monemus, vt omnino caueant ab illarum multiplicatione: ne in vilipendium & contemptum deducantur.

¶ Diocesani per se aut vicarios suos visitent frequenter parochias, in quibus audiunt hęreticos habitare: & ad illorum exterminationem pro viribus elaborent. Cap. XXXII.

STatuimus & præcipimus: vt ad tollendas hæreses, quæ magis ac magis (quod dolentes referimus) pullulant, diocesani iuxta sacrum generale concilium, aut per se aut archidiaconos seu alias honestas personas: bis in anno, aut sæpius si ita res postulauerit, parochiã in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeant. Et ibi tres aut plures boni testimonij viros, vel etiam vbi opus fuerit: totam viciniam iurare compellant, si quos ibidem hæreticos, vel aliqua occulta conuenticula celebrantes, vel a communi conuersatione fidelium dissidentes: sciuerint. Et quos sciuerint: episcopis seu eorum officialibus indicare. Qui vero ex his, iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare forte noluerint: hoc ipso tanq̃ suspecti de hæresi reputentur, & contra eos tanq̃ hæreticorũ fautores procedatur. Qui autẽ sic indicati fuerint: nisi se ab obiecto crimine purgauerint, vel si post purgationẽ, in pristinã lapsi fuerint perfidiam: canonice puniantur.

¶ Libri de fide & moribus differentes non imprimantur amplius, nec alibi impressi vendantur: sine speciali diocesanorũ authoritate & permissione. Cap. XXXIII.

QVia hæreticorum mos est: nõ solum sacram scripturam conuellere, ac relicto vero sensu, ad suam fantasiam contorquere: sed & *sacros libros transferre*, & in eisdem libris ac sacrorum doctorum, scholia quædam & annotationes marginales: sed deprauatas adijcere, quo eam (quam pollicentur) libertatem: ob oculos obtrudant simplicium, eosq̃ fallacibus errorum inuolucris quasi tenaci visco inuoluant, & in errorum labyrinthum conijciant. Inde est q̃ huius sacri concilij authoritate, ac de consensu suffraganeorum nostrorum, prohibemus: ne deinceps per prouinciam nostram imprimantur libri sacri aut sanctorum doctorum, qui vel de fide aut moribus ecclesiasticis habeant tractatũ, sine nostra suffraganeorumq̃ nostrorum per suas dioceses speciali authoritate & permissione. Cõtra facientes: ipso facto, sententiæ excommunicationis subiaceant.

¶ Et si qui sint tales libri, seu in prouincia seu alibi impressi: prohibemus sub eadem excõmunicationis pœna, prædictos libros vẽdi vel publicari, sine nostra (vt prius) suffraganeorũve nostrorũ permissione. Adijciẽtes sub prędictis pœnis, q̃ eisdem libris nõ adijciantur annotationes marginales quę hæresim sapiãt: aut scandalosæ sint, ac piarũ auriũ offensiuę.

¶ Libros lingua vernacula compositos, de fide & moribus tractantes, legi vulgo non debere: nisi a diocesanis ante visitati sint & approbati. Cap. XXXIIII.

VErum quia intelleximus libros nõnullos scriptos lingua vernacula impios & scandalosos, per nostrã prouinciã enchiridij more, a quibusdã circunferri: & a laicis, pueris, ac mulieribus, interdũ publice, aliquando occulte legi. qui etsi forte incertos habeant authores: nemini tamen dubium est, eos ex materia operis ab hæreticis & perditionis magistris prodijsse. De fratrum & coepiscoporum nostrorum consilio & consensu pręcipimus sub excommunicationis pœna, omnibus & singulis, cuiuscunq̃ status, conditionis, aut sexus: vt si quos habuerint libros, fidem aut mores concernentes, a viginti annis citra in vulgari seu latino sermone æditos: eosdem ad diocesanũ suũ confestim deferant. vt cum ab eo aut eius vicarijs & commissis visi fuerint sedulo & examinati diligenter: eorundem librorum vel interdicatur vel permittatur lectio. Quorum quidem librorum, seu iam impressorum siue posthac imprimendorum, si lectio permissa fuerit: addatur eisdem libris decretum episcopi, quo significet per se aut alios doctos & approbatos viros, seipsum examinationem diligentem fecisse, ac tũc demum eorum publicationem permittere. Volumus autẽ hoc pręsens tam vtile tamq̃ salubre statutum: per singulas parochias prouinciæ nostræ, ter aut quater in anno publicari.

¶ Non esse admittendos quoscunq̃ ad exercendum prædicationis ad populum, officium: nisi a diocesanis approbati fuerint, & missi. Cap. XXXV.

NInidens semper humanæ saluti zizaniorum sator diabolus, quod in agrum dominicum per se directe non potest: id nõnunq̃ per suos quos possidet cupiditatis igne succensos, exquisitis modis efficere conatur. Siquidem dum nonnulli prędicatores, quæstores, vel falso nonnunq̃ simulatæ religionis habitu subintrant: prædicationis officium circumuentis parochialibus presbyteris vsurpant, nouas doctrinas & sæpenumero hæreses apud rudem plebeculam disseminant. Et beniuolentiam vulgi captantes: administratoribus tam ecclesiasticis q̃ secularibus detrahunt, subditos suis maioribus rebelles & penitus inobedientes reddunt. plantare fingentes: destruunt, seditiones excitant, scandala immittunt. Et dum quem venantur, quæstũ fuerint assequuti: continuo recedentes, anxias suorũ auditorum animas, promissæ sibi salutis spe vacuas, sed & varijs expositas periculis relinquũt: errorum laqueis multiplicibus inuolutas. Nos ergo talibus viam

(q̃tum cum deo possumus) præcludere cupientes, præcipimus omnibus & singulis suffraganeis nostris: ne vllos (cuiuscũq; status, ordinis, vel cõditionis existant) prædicatores, quæstores, religiosos seu seculares, extraneos siue diocesanos, quauis occasione seu causa, ad officium prædicationis in ecclesijs per suas dioceses constitutis permittant tolerentve: nisi ab ipsis suffraganeis, eorumve vicarijs approbati, & ad hoc nominatim missi extiterint. Quomodo enim, secundum apostolum, prædicabunt: nisi mittantur? Et veritas ipsa dicit in euangelio. Rogate dominum messis: vt mittat operarios in messem suam. Proinde suffraganei nostri nullos ad prædicandum mittant: nisi viros ætate maturos, moribus graues, & in sacris literis sufficienter eruditos.

Roma. 10.

Matthæi. 9.

¶ Eosdem etiam suffraganeos admonemus, vt si per se aut alios probos ac delectos viros prædicare voluerint: euangelium Christi syncære populo annuncient & prædicent. Imitentur vestigia Christi: præcipientis apostolicis viris. Prædicate euangelium: omni creature. Et iterum. Docete omnes gentes: seruare, quæcunq; mandaui vobis. Cessent in sanctis illis concionibus, prophanarum legũ minime necessariarum citationes: poetarumq; authoritates superuacaneæ, subtilium quæstionum & plærunq; futilium inanes allegationes. A ridiculis etiam, histrionicisq; sermonibus: abstineant.

Quæ materia est fidelibus prædicanda.

Marci. 16.

Matth. 28.

¶ Quales esse debent diuini verbi prædicatores, & quid potissimũ prædicare debeant: & quibus vti sermonibus. Cap. XXXVI.

Gregorius

Int prædicatores, iuxta Gregorium, in verbo discreti: ne vel tacenda proferant, vel dicenda reticeant. Prædicent rursus sacrum euangelium: innitantur interpretationibus sacrorũ doctorum. Instruãt populum ad obseruationem præceptorum dei, vt fidem inconcusse teneant: atq; omnibus mandatis dei & ecclesiæ pareant, nec ab eiusdem ecclesiæ decretis & sanctionibus deuient.

¶ Sint etiam prædicatorum sermones, casti & examinati: ad amorem dei populum trahentes. detestentur vitia concionatores verbi diuini: alliciantq; auditores ad amplexus virtutũ. Habeant pre oculis pro scopo, honorem dei & profectum animarum: nihil ad gloriam & ostentationem faciant, non quæstui sint intenti, aut vindictæ appetentes.

¶ Qz si secus fecerint, aut si populum more scurrarum vilissimorũ dum ridiculas & aniles fabulas recitant: ad risus cachinnationesq; excitauerint. aut (quod deterius est) si prælatis ecclesiæ, principibus, sacerdotibusq; de-

traxerint, ac tandem populum ab obedientia superiorũ retraxerint: eundemq; a solutione decimarũ ac aliorum, ad quæ, iure diuino & positiuo sunt omnes obstricti: abalienauerint. Nos volumus tales, tam ineptos & perniciosos cõcionatores: ab officio prædicationionis suspendi, & a suis superioribus, pro modo & mensura excessus: acriter puniri. Per præsens tamen statutum: non intendimus derogare Clementinæ. dudum.

De prohibendis & puniendis: ineptis prædicatoribus.

¶ Solos illos mendicantes habere potestatem absoluendi: qui ante per suos prælatos diocesanis præsentati fuerint, & per eos commissi. Cap. XXXVII.

Os præterea cupientes animarũ periculis (quantũ cũ deo possumus) consulere, volumus omnes & singulos intelligere, q̃ illi soli mendicantes habent potestatem absoluendi: qui primum per suos prouinciales, custodes, ministros, priores, gardianos, aliosve eorundem mendicantiũ prælatos: electi fuerint tanquam sufficiẽtes & idonei, vita probati, discreti, modesti, atq; periti. inde suffraganeis nostris, in suis diocesibus per præfatos mendicantiũ prælatos presentati: qui ab eisdem episcopis ad audiendas cõfessiones sint commissi. Qui sic electi, presentati, deputati seu commissi: iuxta canones conciliares, & Romanorum pontificum decreta: confessiones sibi confiteri volentium libere audire possunt, imponere pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis impendere. Declaramus autem, non competere mendicantibus sic deputatis & commissis, in absoluendo ampliorem potestatem: q̃ curatis vel parochialibus sacerdotibus est a iure concessa. nisi forsan eis ecclesiarum prælati: vberiorem in hac parte gratiam, specialiter duxerint faciendam. Gardianos autem, custodes, & alios fratrũ mendicantium præfectos, hortamur in domino: vt in ecclesiarum suorum conuentuũ loco ad legendum aptiore, chartam præsentatorũ suorũ nomina continentem statuant. quatinus qui volent mendicãtibus confiteri: videant prius si sint de nominatorum & approbatorum numero, alias absolutos se non fore intelligant.

¶ Abbates, sacramentum confirmationis non conferant, nec calicum consecrationem attentent: nisi diocesano ante exhibuerint speciale (siquod habent) super hoc priuilegium. Cap. XXXVIII.

Voniam abbates nõnunquam attentãt munus cõfirmationis cõferre: idq; vendicant ex cõsuetudine præscripta ad se pertinere. nos attendẽtes hanc impositionẽ manuũ, a Christo primum institutã, & ab apostolis receptam, solis episcopis (qui apostolorum sunt successores) reseruatam: consuetudinem huiusmodi

Marci. 6.

Actuum. 8.

(quæ potius corruptela dicenda est) reprobamus. Qꝗ si qui sint, qui contendant sibi competere hanc facultatem ex priuilegio: volumus ꝙ cum primum fuerint requisiti a suffraganeis nostris, de priuilegio fidem facere teneãtur. Et idem statuimus obseruandum, quantum ad illos: qui calicum consecrationem attentant.

¶ Cum quanta reuerentia, grauitate, & honestate: sacramentum matrimonij est a fidelibus suscipiendum. Cap. XXXIX.

Gene. 2. Ephesi. 5.

Sane cum matrimoniũ a deo rerum omniũ conditore, in paradiso & in statu innocẽtię institutũ fuerit, sitꝫ teste apostolo sacramentũ: proinde cum magna reuerentia ac deuotione suscipiendum, vtpote in quo (sicut & in reliquis sacramentis) gratia conferatur. prohibemus ne in sponsalibus aut nuptiali benedictione: fiant risus, cachinnationes, aut alia ridicula verba enuncientur. Quinimmo moneantur affidati: quatinus ieiuni, contriti, & confessi, ac cũ multa reuerentia, ad hoc sacramentum accedant. Illum quoꝫ abusum qui inualuit in quibusdam partibus, vt benedictio nuptialis & missa celebrentut statim post mediam noctem: tollimus & amputamus. statuentes ꝙ talia deinceps non fiant: nisi post ortum solem, ac illucescentẽ diem. Siquidem exemplo pernicioso interdum cõpertum est, solennitates huiusmodi nuptiales sic in latebris & in occulto factas: clandestinis matrimonijs viam aperuisse, & occasionem dedisse cõtemnendi tam excellens sacramentum, & lasciuias ac spurcitias quasdam committendi.

Benedictionẽ nuptialẽ & missam: solum in die celebrari debere.

De clandestinis matrimonijs nõ attentandis.

¶ Sed cum ex clandestinis matrimonijs grauia eueniãt in dies scandala, ac pericula: volumus omnes contrahentes, cõsulentes, scienter interessentes, auxiliantes, & adiuuantes: sententiæ excommunicationis ipso facto subiacere.

¶ Imagines sacræ, præcedente episcopi visitatione: in ecclesijs collocẽtur. neꝫ prætextu noui miraculi erigatur capella aut altare nouũ: nisi episcopus loci de eo negocio ante definierit, quid sit tenendum. Cap. XL.

Et vt nihil sine discretione in ecclesia dei fiat: expediens & rationabile visum est, propter lasciuas imagines & veritati scripturæ non conuenientes: si in posterum præcedente episcopi aut commissi eius iudicio & visitatione, imagines in ecclesijs collocentur.

¶ Ex multorum fida relatione didicimus: simplicem populum aliquando leui assertione miraculorum, ad vnum & alterum locum populariter

concurrisse, candelas & alia vota obtulisse. Vt igitur credulæ simplicitati nobis commissæ plebis consulamus, & nouis impudentibusꝫ hominum mente corruptorũ ad quæstum occasionibus obuiemus: sacro approbante prouinciali cõcilio, districte prohibemus, ne quis posthac miraculum de nouo factum prætẽdat. neve intra aut extra ecclesiam: titulum, capellam, aut altare prætextu noui miraculi erigat, aut populi concursum in miraculi gratiam & veneratione recipiat: nisi prius loci episcopus de negocio, quid sentiendum tenendumꝫ sit, causa cognita, decreuerit.

¶ Decretorum ad mores spectantium: finis.

¶Concilij postrema conclusio.

ET quia parum esset, iura & statuta condere: nisi essent, qui ea tuerentur & executioni demandarēt. Idcirco volumus, statuimus & ordinamus sub pœnis ante dictis, omnia & singula supra scripta, sic vt præmittitur in dicto sacro prouinciali concilio decreta, statuta, & ordinata: per omnes suffraganeos nostros in suis synodis intimari & publicari, illaq; in futurū inuiolabiliter obseruari, executionē huiusmodi pœnarū: eisdem nostris suffraganeis tenore præsentiū committentes. In quorū omnium & singulorum fidem & testimoniū, præsentes literas, seu præsens publicum instrumentum, decreta & statuta nostra in se continentes siue continens, exinde fieri: & per notarios publicos subscriptos, dicti prouincialis concilij scribas seu graffarios, signari & publicari, sigilliq; nostri iussimus & fecimus appensione cōmuniri. Datum & actum Parisijs, quo ad præmissorum cōclusionē & definitionē: nobis in eodem concilio præsidentibus in domo solitæ habitationis nostræ. Sub anno domini millesimo, quingentesimo, vigesimooctauo: indictione secunda, die vero nona mensis Octobris. pōtificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Clementis: diuina prouidentia papæ septimi, anno quinto.

¶Actorum & decretorum prouincialis concilij Senonensis: inchoati anno millesimo quingentesimo vigesimoseptimo, & consummati anno millesimo quingentesimo vigesimooctauo: finis. Quæ ædita fuerūt in lucem & impressa apud Lutetiam Parisiorum, in officina Simonis Colinæi, ad signum solis aurei: e regione collegij Bellouacēsis. Anno ab incarnatione domini, millesimo quingentesimo vigesimonono: die vero vigesima septima mensis Septembris.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA